

Молода Україна

Журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XVIII

ТРАВЕНЬ — 1968 — МАЙ

Ч. 157

ТОРОНТО

НЬЮ-Йорк

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. Криволап

Редагує Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвиськом
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00

24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent

President: G. KRYWOLAP

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Є. Маланюк, М. Щербак, В. Кулик, К.
Курашкевич, М. Лиходід — Поезії. С. Зелінська — Симон Петлюра
в часи Центральної Ради. І. Гончаренко — Значення національної
суті народів у розумінні К. Ушинського. Ю. Міщенко — Останні ро-
ки Української Державности. А. Доде — Остання лекція. В. М. — Іван
Нечуй-Левицький. Прощальна заява Президента УНР в екзилі М.
Лівицького. Десята Конференція ЦК ОДУМ-у. Піклуйтеся про неї
(жарт). З одумівського життя і праці. Хроніка. Різне.

КУРС ВИХОВНИКІВ ОДУМ-у В США

Від 22 до 29 червня на одумівській оселі "Київ" в США відбу-
деться другий курс виховників Юного ОДУМ-у. Головна Виховна
Рада й Головна управа ОДУМ-у США ставлять такі вимоги для кан-
дидатів другого курсу, що охоплюватиме лише практичні заняття
у праці з юнацтвом ОДУМ-у:

1. Мати закінчений Перший курс виховників й посвідку на сту-
пінь кандидата - виховника, або
2. Мати мінімум дворічну працю з роєм юнацтва.
3. Мусять мати письмову рекомендацію від філії ОДУМ-у.

Курс виховників кінчатиметься іспитом. Учасники, що задовільно
складуть іспит й відповідатимуть приписаним вимогам, отримають
грамоти на ступінь виховника. Бажаючі закінчити 2-ий курс вихов-
ників мусять подати свої зголошення найпізніше до 18 травня 1968.

Всі майбутні виховники, що мали б бажання працювати у літ-
ньому таборі мають подати прохання до референта юнацтва. Його
адреса:

Mr. H. KALMAN — 332 Columbus Ave. — Trenton, N. J. 08629

ВИМОГИ НА СТУПІНЬ ОДУМІВСЬКОГО ВИХОВНИКА

1. Кандидати на виховника мусять мати обидві проби одумів-
ських умілоостей й один курс виховників, даний Виховною Радою
ОДУМ-у, або
2. Успішно закінчити два курси для виховників Юного ОДУМ-у.
3. Відбути, як звичайний учасник, один виховно-відпочинковий
літній табір ОДУМ-у.
4. Відбути один літній табір як виховник-кандидат.
5. Працювати один рік у філії з роєм Юного ОДУМ-у.
6. Задовільно відповісти письмово на 20 питань поданих Голов-
ною Виховною Радою ОДУМ-у.
7. Мати скінчених 14 років (для дівчат) і 15 років для хлопців.

ПРЕДСТАВНИКИ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В США:

ALEX KONOWAL — 811 S. Roosevelt Ave., Arlington Heights, Ill. 60005

IW. IVACHNENKO — 62 Beechwood Ave., Trenton, N. J., 08618

IW. HRYNKO — 4943 N. 12th St., Philadelphia, Pa., 19141

L. JEMETZ — 2941 Amboy Road, Warners, N. Y., 16134

A. OPANASHUK — 6800 Clinton St., Elma, N. Y., 14059

На обкладинці: Церква Пантелеймона, XIII-XVI ст. С. Шевченкове,
Івано-Франківської обл. Архітектор невідомий.

Євген МАЛАНЮК

Микола ЩЕРБАК

25 ТРАВНЯ 1926 РОКУ

*Ще мить тому — весна і цвіт,
Чужинний май в співучім сонці
...І вже щось чорне криє світ,
І де ж ви, друзі, оборонці?*

*Наївний рюх крилатих рук —
Ні, свисту куль не заперечить!
І тіло падає на брук,
І ось тріпочуть груди й плечі,
І очі гасить смертна мла...*

*Сім хижих куль. Сім стрілів зла.
Зміряли в дүх — влучили в тіло:
Знялись над мертвим тілом крила
І дійсність легко попливла,
Як марний, як минулий вияв, —*

*Бо за повіками тремтів
Співучий степ, пшеничний спів,
Полтава, прапори і Київ.*

ВІН СЕРЕД НАС

*Немов не стало в небі сонця
І день поникнув і погас
Коли ми йшли на Монпарнас,
Коли він відійшов від нас —
Не стало волі оборонця...*

*Не стало... Україна-Мати
Ридала нишком уночі
І чула, як його кличі,
Неначе месницькі мечі,
І рвуть, і кличуть до відплати!..*

*Ще буде бій! Ще буде буря!
Ні, ні! Наш Симон не погас!
Він, як світильник серед нас,
Отаман, Провідник — Петлюра!*

Слава ЗЕЛІНСЬКА

СИМОН ПЕТЛЮРА В ЧАСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

**Та не однаково мені
Як Україну злії люде
Присплять лукаві, і в огні
її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.**

(Т. Шевченко)

Піднята І. Котляревським і Т. Шевченком ціліна української національної свідомості зганяла сон з очей московських царів. "Малоросійський вопрос", став загрозою для імперії. Аж цар Олександр II видав указ, що в історії носить назву Емського від назви німецького курортного міста Емс, де він був підписаний. Указ цей забороняв видавати книжки на українській мові, друкувати тексти до музичних творів, забороняв сценічні вистави, українську пресу, як також довіз з закордону книжок друківаних на українській мові. Цей ганебний документ є прикладом нечуваного насильства над людською думкою і вільним словом. Маревом чорної ночі над Україною нависло царське "не разрешить і не допустить". На заслання пішли кращі сини українського народу. Багато, щоб уникнути арешту чи заслання тікало закордон. Творець модерної української політичної думки М. Драгоманов жив в Болгарії. Михайло Грушевський, Дмитро Дорошенко, Симон Петлюра й інші жили деякий час у Львові. Багато жило в Петербурзі або в Москві. На Україні настали "часи глухо-німії".

В цей час в західній Європі наростали нові громадсько-політичні течії, що віщували бурю.

До голосу приходив міський пролетаріят, що набирив значіння зі зростом індустрії і домагався своїх прав. Такі течії, не виправдані життям і суто теоретичні, діставались на Україну, і ними захоплювалась частина української інтелігенції. Ті течії послабили мобілізацію української політичної думки навколо національно-державницької ідеї. Вони викликали хаос, що дав пізніше негативні наслідки на терені в діях Центральної Ради.

Такий стан застав на Україні 1917 рік. Упадок царату виявив однак, що помимо всіх репресій і заборон, український народ національної свідомості не втратив і виявляв своє бажання до самостійного життя. Якщо в Росії революція мала цілком соціальний характер, на Україні вона взяла напрямок виразно національний. Українці, розкидані по всій російській імперії організувались в комітети, і домагались української мови в школах, відокремлення українських військових частин і навіть автономії для України. Цей спонтанний вияв національної свідомості вимагав сильного проводу, який зумів би очолити його і завершити в формі Самостійної Держави. В березні 1917 року в Києві постає громадська установа під назвою Українська Центральна Рада, на чолі якої став визначний вчений історик Михайло Грушевський. Центральна Рада розгорнула широку культурно-організаційну працю. Однак такій важливій справі, як організація українського війська, не приділила належної уваги, хоч при Центральній Раді був Секретаріят Військових

Справ на чолі з Володимиром Винниченком. Військова справа виринула однак стихійно з низів і вимагала свого завершення. По містах України творились Військові Комітети, які висували свої домагання, щоб військові частини, розташовані на Україні поновлювались лише українцями. Надхненником і рушієм військової справи стає молодий революціонер-журналіст Симон Петлюра. Від природи добрий промовець, патріот, він гуртує біля себе українські військові елементи, збуджує в них патріотичні почування, вдихає в них національного духа і тим створює з них кадри майбутньої армії. Головне значіння Симона Петлюри полягає в тому, що коли діячі Центральної Ради вірили, що в рамках Російської революції знайдеться місце на признание національних стремлень українського народу і провадили переговори з Тимчасовим Урядом в Петербурзі, то за автономію для України, то за федеративний зв'язок з Росією, Симон Петлюра вірив, що змагання за самостійність України, це в першу чергу боротьба з Росією чи то білою, чи червоною. А щоб здобути самостійність, було кому захищати, потрібна власна армія. І це своє тверде переконання він послідовно переводив в життя.

Перший з'їзд військових депутатів, що відбувся в Києві в травні 1917 р. вибирає Симона Петлюру Головою Центрального Військового Комітету. Центральний Військовий Комітет, який не був відділом Центральної Ради, як незалежна установа розгорнув широку діяльність. Прикладом може бути факт, що коли на першому Військовому З'їзді було 700 делегатів і на вірність Українській Державі складав присягу Перший Полк імени Богдана Хмельницького, який нараховував 3,200 багнетів, то на Другому Військовому З'їзді в червні 1917 р. було 2,800 делегатів і вже був зформований Другий Український Полк імени гетьмана Івана Полуботка. Другий Військовий З'їзд вибирає Симона Петлюру Секретарем Військових Справ в Центральній Раді. Центральна Рада, побудована на демократичних засадах була форумом представництв всіх національних меншин на території України. Це спричинилося до її високої чисельности, а разом з тим зменшило працездатність. Щораз тяжче ставало приймати будьякі рішення в справі дальшої розбудови української армії. Симон Петлюра залишає становище Секретаря Військових Справ, виїздить з Києва на Лівобережжя і береться за практичне організування військових частин. В цей час в Петербурзі падає Тимчасовий уряд. До влади приходять большевики, які відразу вороже поставились до української державности і пішли війною на Україну. Центральна Рада проголосила свій Четвертий Універсал про незалежність України, коли армія Муравйова підступала під Київ. В Києві вибухло повстання збольшевичених робітників арсеналу. Симон Петлюра зі своїм новотвореним Гайдамацьким Кошем Слобідської України боронить столицю і особисто бере участь в боях за арсенал. В цих боях Симон Петлюра виявив незвичайну відвагу і твердість в командуванні. Так описує очевидець:

"Прибувши спішно до Києва, Симон Петлюра з гайдамаками оточив арсенал та після тяжкого дводенного бою вибив звідти большевиків. Після знищення цього головного гнізда, справа большевицького повстання в Києві була програна. Я був наочним свідком, як Симон Петлюра зі своїми гайдамаками з Печерського прийшов на Софіївську Площу, промовляв до вояків, дякуючи їм за блискучу перемогу. "А тепер підемо трохи відпочити", сказав так, "а тоді вичистимо Україну від повстанців". Здавлення большевицького повстання в цей час мало велике значення, бо тоді Центральна Рада підписувала мирний договір з Центральними Державами в Бересті. Большевицька делегація ширила пропаганду, що Центральна Рада не має своєї території і не може підписувати міжнародних договорів. Бої на терені столиці цьому заперечували. Мир в Бересті було підписано, і цей акт вивів Україну, після довгого перебуття знов на політичну арену світу, як незалежну державу.

З цього часу популярність Симона Петлюри серед військових мас щораз більше зростає.

Генерал Володимир Сиклер, Начальник Головного Штабу Армії Української Народньої Республіки так висловлюється про Симона Петлюру: "Він був великий український патріот. Такий, яких кожна нація виховує лише одиницями. Фанатик щодо самостійности України. Всі, хто хоч раз розмовляв з ним, той відразу бачив непохитну його твердість в тому питанні, а це спричинилося до того, що ідея Самостійности Української Народньої Республіки органічно зв'язалася з іменем Симона Петлюри".

Петлюра був великий психолог, він знав душу кожного козака і старшини. А знаючи душу окремого козака, він знав і розумів душу і психологію військової маси. Ось чому тільки він міг вимагати від наших частин героїчних подвигів, для здійснення яких здавалося не було надії. Він передавав свою волю і віру в перемогу своїм підлеглим.

В особливих випадках, коли штаб бачив надію на успіх, лише в героїстві військ, він звертався до Головного Отамана з проханням допомогти. Не було випадку, щоб Симон Петлюра відмовив. Він відразу їхав на фронт і розмовляв зі старшинами і козаками.

Він говорив... тоді постать звичайної людини зникала, танула і перетворювалась в постать велетня духа і волі. Обличчя його змінювалося, світилося, горіло внутрішнім вогнем великої любови до Батьківщини. Його голос звучав твердо, рішуче, його слова були повні такої віри в перемогу, що ця віра передавалася війську, підіймала його дух неначе електризувала його, і воно, забуваючи всі труднощі, небезпеки, злидні і втоми відважно кидалося в бій і здобувало перемоги.

І. ГОНЧАРЕНКО

ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУТІ НАРОДІВ У РОЗУМІННІ К. УШИНСЬКОГО ТА ІНШИХ

Природа витворила (і далі творить) розмаїте багатство видів як тваринного, так і рослинного світу. Той же самий закон розмаїтості створив різні раси й народи серед людности Землі. Для чого оце багатство розмаїтості? Чи є в тому якийсь сенс?

Уявм собі на хвилину, що на нашій Землі існує тільки один якийсь вид рослин та тварин, а людність так між собою подібна, що між ними жодної різниці нема: всі як один. Як би це вплинуло на саму людину, на її розвиток? Душа людини потребує багатства й різноманітних вражень. Тільки при цій умові вона живе, росте, розвивається. Одноманітність враження вбиває її, вона лудиться й завмирає. Отже в багатстві різноманітності всього живого на Землі виявляється ідея Творця Світу, яка говорить за те, що розмаїте багатство є необхідною умовою для росту людини, її поступу в напрямку удосконалення. Тому й сама людина, в залежності від природного оточення, має відмінності як фізичного, так і психічного порядку. Це є правильно як щодо окремих індивідуальностей, так і цілих окремих народів. Як кожна людина має свою неповторну особистість (душу), так і кожний народ теж має свою особистість, свою духову субстанцію.

Визначні особистості це розуміють. У нас це глибоко усвідомлював Шевченко, Франко, Куліш, Леся Українка й ін. Серед педагогів на це звернув особливу увагу наш незабутній Костянтин Ушинський.

Народився К. Ушинський 19. III. 1824 р. в Новгород-Сіверську на Чернігівщині. Батько його, дрібний український шляхтич, мав свій хутір коло Новгород-Сіверська. Мати була з відомого в українській історії роду Капніст. Він мав 16 років, коли закінчив науку в Новгород-Сіверській гімназії. Після того вступив до московського університету на юридичний факультет, який закінчив у 1844 р. Через рік після того був призначений професором суспільних наук у Ярославський лицей. Працьовитість і талант його скоро дали йому славу блискучого професора. Авторитет його стояв високо серед студентів. Тим більше підозріло поставилась до нього влада і в 1849 р. звільнила. З 1850 р. по 1854 р. працював в міністерстві внутрішніх справ. В 1854 р. знов іде на педагогічну роботу в Гатчинський сиротський інститут. Одночасово був редактором "Журнала міністерства народньої просвіти". Як здібному педагогові йому доручили реорганізувати Смольний інститут у Петербурзі. Але ґрунтовна й ліберальна реорганізація цього інституту були не по душі для реакційної частини педагогів на чолі з законовчителем. Ці зробили на нього донос з обвинуваченням в атеїзмі і в політичній неблагонадійності. Це було тяжке обвинувачення, в якому відмовлено було йому оправдуватись. В 1861 р. його було звільнено.

В 1862 р. одержав відрядження закордон, щоб вивчити постановку народньої освіти в західних країнах. Побував у Німеччині, Франції й Швейцарії. Дуже захопився педагогічною справою, глибоко вивчав педагогічну літературу і там же почав писати свою капітальну працю під назвою "Педагогічна антропология" або "Людина як предмет виховання". Помер Ушинський ще в молодому віці — 3. I. 1871 р. в Одесі. Похований у Києві.

К. Ушинський був глибоко свідомий свого національного походження, бо, як педагог і психолог, розумів психічні відмінності й національну суть свого народу. В його вищеназваній праці є розділ "Про народність (цебто національність) у суспільному вихованні". Звідти й беремо його міркування щодо нашої теми.

Що є народність (національність) у розумінні К. Ушинського?

Московський більшовизм, фальшуючи особу й творчість Ушинського, твердить, що "Ушинський поволі звільнявся від ідеалістичних пут і переходив на рейки матеріалістичного світогляду". (Проф. Струминський. Вибрані педагогічні твори. Т. I. стр. 9). Це звичайна большевицька фальшивка. Насправді, як побачимо з його висловлювань, він був і залишився переконаним ідеалістом, людиною глибоко релігійною й віруючою. Для нього народ не є механічною, не пов'язаною між собою масою. Ні. В його розумінні це є живий організм, який має свою душу, свою особливу духову субстанцію, наділену йому Богом-Творцем. "Кожна жива історична народність є найвище й найпрекрасніше твориво Боже на землі, і вихованню лишається тільки черпати із цього багатого й чистого джерела... Пригляньтесь до людей, що вийшли на чужину, і ви переконаєтесь, наскільки живуча народність у тілі людини. Покоління змінюються і десяте з них ще не може ввійти в живий організм оточення ате лишається мертвою вставкою. Можна забути ім'я своєї Батьківщини і в той же час носити в собі її характер, аж поки безперервний доплив нозі крові не згладить її. Так глибоко й сильно закоринив Творець елемент народности в людині".

Безконечно різняться між собою індивідуальності людської спільноти. Ці відмінності виявляються як психічно, так і фізично. Це ж саме бачимо й щодо цілих окремих націй. "Не тільки розумовий розвиток відбивається на обличчі людини: моральний стан її душі також прагне виявитись у тілі... Природа все потрапляє серед безчисленних характеристичних рис обличчя людини висунути на перший план рису національну", твердить Ушинський. "Чуття народности таке спільне в кожному, що при загальній загляді всього святого й благородного, воно гине останнє... Є приклади ненависти до Батьківщини, але

скільки буває іноді любови в цій ненависті!"

Виходячи із заложення, що кожний нарід є живий організм із власною духовістю, Ушинський каже, що всякий такий національний організм має своє особливе призначення в історії і, "якщо він забув про це призначення, то повинен відійти: він більше не потрібен. Історія не терпить повторень. Народ без народности — тіло без душі, якому лишається тільки підлягати закону руїни і зникнути у других тілах, які зберегли свою самобутність.

Що таке вся історія народу як не процес усвідомлення тої ідеї, яка скривається в його народности (в його національній суті) і яка виявляється в історичних діях? Але це усвідомлення відбувається в поодиноких особистостях і, складаючись із атомів, становиться непереборною історичною силою".

Ось такі глибокі думки щодо розуміння національної суті висловив наш К. Ушинський ще в половині 19 ст., коли нації ще тільки народжувались і націологія ще не була розроблена. Приблизно теж саме стверджує в наші дні сучасний еспанський соціолог Срі Авробіндо: "Головний закон і ціль національного суспільства є шукати власного самоздійснення, найти себе, усвідомити закон і силу власної суті і здійснити їх якнайповніше".

Живучість національної суті народів виявляється і на прикладі СРСР. Теоретики комунізму пропагують будову якоїсь нової людської природи під назвою "советський народ". Прошло вже 50 років пастирливої й неблаганної мішанини народів, гвалтування їх душ, мордування їх... І що ж маємо в СРСР сьогодні? Пропагований інтернаціоналізм виродився в хижий російський шовінізм, а поневолені народи з новою силою й завзяттям боряться за свою національну самобутність. "Так глибоко й сильно закорінив Творець елемент народности в людині". (Ушинський).

Значення національної суті для виховання людини.

Як педагог, К. Ушинський звернув особливу увагу на значення національності в ділянці виховання людини, її росту й поступу. Думки його вражають своєю глибиною. В них криється правда своєї національної педагогіки, яка єдина тільки може забезпечити добрий поступ народу на шляху удосконалення на свій власний штиб. Він каже: "У кожного народу своя ідея про виховання і в основі особливої ідеї виховання у кожного народу лежить, звичайно, особлива ідея людини, про те, якою повинна бути людина в розумінні народу в певний період його розвитку. Кожний нарід має свій власний особливий ідеал людини і вимагає від свого виховання втілення цього ідеалу в окремих особистостях. Цей ідеал у кожного народу — а) відповідає його характеру, б) визначається його суспільним життям, в) розвивається разом з його розвитком і г) з'ясування його є задачею кожної народної літератури. Всякий народ у своїй літературі — піснях, послови-

цях, казках, а так само в драмах і романах виражає свої переконання про те, якою повинна бути людина в його розумінні... Ми забуваємо (вірніше — не знаємо), що виховні ідеї кожного народу просякнуті національністю більше, ніж щось інше, просякнуті до того, що не можливо й подумати перенести їх на чужий ґрунт". Для того, щоб установити правильні стосунки до своєї Батьківщини, щоб знати точно її вимоги, щоб не захоплюватись чимсь однобічно і тим викривляти правильні стосунки до неї, напр., шовінізмом чи ін., Ушинський вимагає виконання двох умов: 1) необхідно пізнати душу народу в корінних особливостях народної психології і 2) необхідно пізнати історичний розвиток свого народу. Тільки при додержанні цих умов ми будемо гарантовані від помилок і правильно зрозуміємо задачу національного виховання, твердить К. Ушинський. "Вихователь повинен придивитись до народного характеру, до скритої суті його, вивчити його, як би це трудно не було, а потім на основі вивченого висунути доцільне, творче громадське виховання, як близьку до серця справу. Система суспільного виховання, яка вийшла не із суспільного переконання, як би хитро вона не була обдумана, виявиться безсилою і не буде діяти ні на особистий характер людини, ні на характер суспільства... Суспільне виховання, яке зміцнює і розвиває в людині національність, розвиваючи в той же час його ум і його самосвідомість, могутньо сприяє розвитку народної самосвідомости взагалі: воно навітлює криївки народного характеру і виказує сильний і добродійний вплив на розвиток суспільства: його мови, літератури, законів, словом, на всю його історію. Природні нахили роблять виховання легким і ефективним, коли це виховання йде по лінії тих нахилів... Є один тільки загальний для всіх природних нахил, на який все може розраховувати виховання: це те, що звано народністю. Як нема людини без самолюб'я, так нема її без любови до Батьківщини, і ця любов дає виховникові певний ключ до серця людини і могутню опору для боротьби з його негативними нахилами природними, особистими, сімейними і родовими... Ось підстава того переконання, яке ми висловили вище, що виховання, якщо воно не хоче бути безсильним, повинно бути народним".

Значення рідної мови

"Рідне слово (мова) є основа всякого розумного розвитку і скарбниця всіх знань: з нього починається всяке розуміння, через нього проходить і до нього повертається. Слово є тіло духа і поки дух не виробиться в слово, не заволодіє ним досконало, не прогляне крізь нього для самого себе й для других, до того часу він (дух) не може рухатись і розвиватись вільно: йому трудно, як пташці в клітці, як невільнику в колодах: він б'ється, рветься і в'яне від недостачі свободи, руху, не розвивається, а вимочає, як зерно під водою від недостачі повітря... Слово є єдина сфера розвитку духа, і на умінні володіти словом повинна бачуватись всяка наука і розвиток". (3 листів із Швейцарії. 4-й).

"Рідна мова являється найбільшим народним учителем, який учив народ ще тоді, коли не було ні книг, ні шкіл і який продовжує вчити його до кінця народньої історії. Вивчаючи рідну мову, дитина вивчає не тільки слова, їх складання й пов'язання в речення, але велику кількість розуміння, поглядів на речі й явища, багатство мислі й почувань, художніх образів, логіку й філософію мови, — і засвоює це легко й скоро, за 2-3 роки стільки, що й половини того не зможе засвоїти за 20 років пильного методичного навчання. Такий це великий педагог — рідне слово. У народній мові одушевлюється весь народ і його Батьківщина. Мова є найживіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, який в'яже віджилі, що тепер живуть і майбутні покоління народу в одну велику історичну цілість. Мова не тільки виражає життєвість народу, але й сама є цим життям. Коли зникає народна мова, то народу вже нема! І нема насильства більш незносного, як те, коли хочуть відняти у народа спадщину, створену численними поколіннями його померлих предків". ("Народність у суспільному вихованні").

Подібні ж думки щодо значення рідної мови і вільного вживання її висловив і шведський науковець і ясновидець Емануїл Сведенборг, сучасник нашого Сковороди. Він каже: "Коли свобода говорити і писати є обмежена, то тим самим і свобода мислити, цебто повністю й творчо пізнавати речі — є замкнена. Цензура забороняє не тільки свободу слова й друку, але також тим самим замикає живе джерело мислення. В замкнутому просторі без вільного вислову не може не тільки слово, але також ідея не може розгорнутись, і джерело духа вичерпується". (Е. Бенц, "Емануїл Сведенборг". Стр. 255).

Шлях дозрівання народу в націю

Розвиток народу від початкових примітивних форм до високого культурного співжиття відбувається дуже поволі, протягом цілого ряду століть. Спроквола розпорошені маси людности певної території об'єднуються між собою й наподібноються як фізично, так і психічно. Витворюється єдиний живий організм народу як цілість з власною духовою суттю, з власною філософією життя. Це вже є нація. Які ж чинники формують примітивні маси людности у високі національні формації?

Найпершим і найголовнішим за значенням — є природне оточення. Воно визначає заняття людности, щоб задовольняти свої господарські потреби; впливає на вироблення характеру мешканців і взагалі формує їх психіку. Географія краю, характер краєвидів та клімат — все це відбивається у національній вдачі місцевої людности. Це можна бачити на прикладі, коли порівняємо нас, українців, з москалями. Ясна блакить українського неба, соняшне тепло, що гріє й ласкавить, а не палить, родючість ґрунту, краса краєвидів природи — все це створювало добробут мешканців і викликало в них подяку Богові, Творцеві цієї землі. Звідси доброзичливість і лагідність вдачі, довір'я та замилювання красою. Краса природи збуджувала душевні переживан-

ня, збагачувала серце. Інше було в москалів. Суворора північна природа гартувала волю її мешканців у життєвих змаганнях, а менша видайність, плодючість породжувала турботливу незабезпеченість і жорстокість у боротьбі. У суспільному устрою на Московщині панував деспотизм царя і загальне невір'я "підданих", недовір'я до інших та вороже відгородження від чужих.

Крім природи, історія краю, спільні історичні події також були однаючим чинником. Спільна боротьба з напасниками на захист своєї землі породжувала спільні інтереси й спільні переживання, які в'язали народ в одну цілість.

Також і спадковість крові, поширюючись у наступних поколіннях, зміцнювала набуті риси як фізичного, так і психічного характеру.

В процесі всього цього витворювались одні традиції, звичаї, одна спільна культура, одна мова, література, мистецтво тощо.

Дозрівання народів і перетворення їх у живий національний організм є неминучий історичний процес, який поховав, зажене в могилу, всі хижацькі імперіялізми. Наш український соціолог О. Бочковський каже, що ми вступаємо в нову добу історії, в якій панівною формою життя буде національне суспільство. "Панівні народи, оборонці історичного "стану посідання", не хочуть жадним робом погодитися та визнати факт національного відродження й самоозначення т. зв. "неісторичних народів". Спочатку вони просто нехтували його. Потім засуджували на поталу; глузували з нього й назагал відкидали як наявну, мовляв, історичну дурницю. Потім почали шукати якихсь чудодійних ліків, щоб бодай загальмувати буревійний наступ національних рухів. Нарешті, коли все це не помагало, вони даремно намагаються визвольні рухи плебейських народів обкидати болотом усіялих клевет та брехливих обвинувачень. Все це однак зовсім безсиле. Бо історія тепер сприяє визволенню обездолених народів, яких вона досі нехтувала та приспала. Людство простує до націократії, цебто до політичного панування нації в недалекому майбутньому... Оці національні змагання нашої доби по цілому світі є вступом до нової фази вселюдської історії, яку я називаю націократією. Живемо в добі її народження". (О. І. Бочковський, "Наука про націю та її життя". Стр. 75).

Різні теорії суспільного устрою по-різному впливають на процес дозрівання націй. Сприяє цьому процесові демократія, яка збуджує приспані творчі сили людини, підносить її людську гідність і намагається встановити справедливий суспільний лад. Протилежно діє всякого роду диктатура. "Найбільшу заслугу, — каже О. Бочковський, — має під цим оглядом (дозрівання нації) новочасна демократія, ідеалом якої є усунення політичної, господарської та суспільної неволі... Її метою і завданням є зрівноважене по своїй будові суспільство, де всі громадяни були б рівноправні під кожним оглядом, а передовсім щодо права на працю й життя... Тільки в пануванні демократії має нація забезпечену повноту свого розвитку. Про це не слід забувати саме тепер, коли автократичні диктатори стали політич-

ною модою і безпідставно намагаються змонополізувати ідею нації. Треба добре пам'ятати, що коли демократія — це мати новочасного націоналізму, то автократія (влада одиниці) і диктатура — це традиційні вороги нації, що є зовсім природно, бо нація це є революційний чинник, а автократія — це реакція". (Стр. 22).

Риси народности в "руському" характері

Під таким заголовком у К. Ушинського є розділ у праці про народність (національність). Слід пам'ятати, що термін "руський" в часах Ушинського чи Куліша означав — українець, український. Отже К. Ушинський так характеризує свій народ: 1) глибокі задушевні засади патріархального побуту, 2) перевага слов'янського чуття, поривного, нерівного, але такого, яке має досить сили, щоб іноді одним натиском винести людину із самого дна морального занепаду на вершини людської гідності, (Прикладом може бути "Варнак" Т. Шевченка). 3) Незвичайне багатство інстинктів, скоріше вгадуючих, ніж вивчаючих, 4) незвичайна сприйнятливість (що подивляє чужинців) до всього чужого і разом з тим стійкість у своїй національності, 5) православна релігія, що перетворилась у "плоть і кров" народу.

"Величава простота, недосяжна глибина народної релігії як також природна любов до Батьківщини — це головні джерела розумового й морального розвитку "руського народу".

Не тільки Ушинський, а й усі дослідники підкреслюють перевагу чуття в нашій національній вдачі. Це наше благословенство і наше лихо. Благословенство тоді, коли ми пануємо над своєю чуттєвою сферою, а прокляття тоді, коли ця необудована сфера панує над нами й визначає наше поступовання. Людина амбівалентна (двозначна), і це найяскравіше виявляється в структурі чуттєвої сфери. Вона складається з протилежних почувань. Як приклад можна навести такі пари протилежностей:

- 1) любов — ненависть,
- 2) приязнь — ворожість,
- 3) мужність — страх,
- 4) милосердя — жорстокість,
- 5) співчуття — злорадність,
- 6) гідність — меншеартість,
- 7) скромність — честолюбство і т. д.

Кожне чуття в цих парах урівноважується своїм протилежником, і тоді в поведінці людини маємо рівновагу й гармонію. Тоді бажання, породжені чуттям, легко контролюються розумом. Коли ж якесь негативне, руйнівне чуття розвинене надміру, тоді воно не врівноважується своїм протилежним складником, нема контролю розуму, і людина тоді діє анархічно, руйнуючи. Так буває і в особистому житті і в громадському.

Як я вище зазначив, багата й глибока наша чуттєвість може бути нашим благословенням, але при умові її впорядкування, цебто врівноваження. Наші філософи (Памфіл Юркевич, Г. Скворода, Т. Шевченко, П. Куліш й ін.), відмічаючи нашу чуттєвість, не лякалися її, а нав-

паки вбачали в ній прикмету нашої національної вищости. Вона є запорукою великої життєздатності й талановитості нашого народу. В "Листах до братів-хліборобів" В. Липинський писав: "Наша емоціональність, наш політично-руйнівний, занадто чуттєвий темперамент може стати неоціненною творчою силою, коли ми його шкідливі політичні наслідки надолужимо організованим і сталим виховуванням у наших людях розуму та волі. Бо ця наша емоціональність дозволить нам нашою запальністю, буйною творчою імагінацією і великою пристрасністю зробити в короткий час те, на що інші нації, з холодним і нечутливим темпераментом, потребували б багато більше зусиль і багато більше часу". (Стор. 429).

Ми не можемо похвалитись упорядкованістю нашого національно-громадського життя. Але чому це явище існує особливо серед нас? Причину цього слід шукати в нашій таки чуттєвій сфері, в надмірності негативних, руйнівних чуттів. Єсть люди з великим хворобливим честолюбством, яке в них не врівноважене чуттям скромності. Вони високо цінять себе, горді, зарозумілі й нахабні. Часто нападають на інших, понижуючи їх, щоб цим показати ніби свою вищість. Отже вони агресивні й марнославні. Відомий німецький психолог А. Адлер стверджує: "Мусимо вважати на факт, що їхні намагання показати свою силу мають фундаментом чуття їхньої ж меншеартости. Справжня сила не потребує вказувати агресивність чи гвалтовність. Цього ніколи не слід забувати".

Отже хворобливе честолюбство, агресивність і меншеартість. Такі особи, що мають їх, часто бувають спритними демагогами. Уміють грати на патріотичних почуваннях своїх людей. Через свою легковірність і невміння розпізнавати людей ми їх обирано на високі пости в суспільній ієрархії. Це є наша незрілість і в цьому наше лихо. На високих постах такі люди перед своїми зарозумілі, пихаті, а перед чужими — по-рабському плазують, виявляють свою меншеартість. Ця меншеартість посилюється тим, що вони виховувались по чужих школах, на чужих культурах. Спадкові нахили мають меншу силу, порівнюючи з культурним оточенням, в якому виховується людина. Це стверджує психологія. Звідки ж знати їм свій народ, глибини його психології, його світогляд, коли вони цього не вивчали, бо не мали своїх шкіл. Правда, все це вони могли б знати, коли б пізнали глибше своїх геніїв як Шевченко, Франко, Куліш, Гоголь, Скворода, Ушинський, Юркевич, Грушевський, митрополит Липківський та ін. Але мало хто з нас може похвалитись таким знанням. Здебільшого знаємо себе, своїх діячів, їх ідеї лише поверхово. Чужі культури знаємо краще й тому преклоняємось перед чужими, а своїм погорджуємо. Одним словом, "якби ми вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя".

Часто нам закидають, що ми не шануємо своїх авторитетів. Але, чи можуть бути авторитетами отакі недоуки? Нехай вони покажуть щире пра-

цю для свого народу, нехай пізнають його, його устремління, а не ведуть його на чужі манівці. Чесних і щирих своїх добродіїв народ наш завжди цинив і поважав.

Вагу нації можемо зрозуміти по тому, як цинили її найбільші сини нашого народу Т. Шевченко та М. Гоголь. Гонта вбиває своїх дітей, бо вони ростуть потенціально ворогами його народу, а Тарас Бульба власноручно вбиває сина Андрія за те, що той зрадив "своїх і свою віру". Як генії, Шевченко і Гоголь глибоко розуміли суть речей і своїми художніми образами повчають нас, як слід ставитись до зрадників свого народу без огляду на те, чи вони це роблять свідомо чи несвідомо. Зрадники завжди допомагають ворогам поневолювати нас. В стані поневолення ми не можемо досягнути національної зрілості і здійснити своє призначення, як нації.

Призначення української нації

Як уже згадувалось, К. Ушинський писав: "Кожний нарід має в сторії своє призначення і, якщо він забув це призначення, то повинен відійти: він більше не потрібен". Приблизно такі ж думки висловив пізніше, на початку 20 ст., відомий німецький психолог А. Адлер. "Що трапляється, коли якась порода людей не має й не дбає про соціальні чуття і не дбає про загальний добробут? Відповідь така: вона зникає цілковито. Нічого не лишається ні фізично ні духово. Земля їх проковтує. Так може бути з людьми, як з тими породами тварин, що зникли, бо вони не здатні були бути в гармонії з космосом. Напевно, в тому є якийсь незнаний, секретний правопорядок. Соціальне чуття є глибоке чуття спільності, інтимний зв'язок людности на протязі історії. Ціль такого соціального чуття — стремління до удосконалення людности... Загальний добробут і вищий розвиток людности є базовані на вічних непроминяльних здобутках наших предків. Їх дух живе вічно. Все минуле живе в нас і для нас, щоб нести його далі вперед. Хто розуміє реальність цього як факт і береться виконувати свою роль в громадському житті, той знайде в собі суспільні почування значно посиленіми".

Хто уважно вивчає українську історію, той помітить, що народ наш увесь час стремить побудувати справедливий суспільний правопорядок. Тому так щиро й глибоко закорінилась християнська віра, бо в науці Христа подано ідеал такого справедливого ладу. "Було це правдиве християнство, дійсне й святе православ'є, не викривлене в своїй суті ані в своїй меті... Воно заглиблювалося в народню свідомість і в народний побут і мало всі підстави до пишного розцвіту на українському ґрунті", каже д-р А. Ричинський. ("Проблеми української свідомості").

Народ наш стихійно, підсвідомо прямує до такого ладу "без холопа і без пана", і в цьому є наше призначення і ціль нашого буття. Коли це було підсвідоме стремління через усю історію, то в 19 ст. передові наші люди цю ціль свідомо виявили в теоретичних засадах Кирило-Методіївського Братства. Ці засади подано в "Книгах битія українського народу". Автором цього тво-

ру був головний організатор Братства проф. М. Костомаров. Цей твір так характеризує проф. Б. Янівський: "Серед політичних творів в українській літературі нема більш цільного й хвилюючого твору, як "Книги битія українського народу"... "Книги битія" були вдалою синтезою української соціально-політичної думки передових людей 40-х років 19 ст. Немає сумніву, що "Книги битія" пережили свій час і до наших днів зберегли свій характер Євангелії української національної правди". (Видання УВАН, 1947 р.)

В цьому творі М. Костомаров, як історик, переглядає всесвітню історію різних народів і стверджує, що вони завжди були покарані, коли творили собі царів, королів та панів і їм поклонялись, замість єдиному істинному Богові. На його думку, тільки Україна "не любила ні царя ні пана, а скомпонувала собі козацтво, єсть то істее братство... і були козаки між собою всі рівні, і старшини вибирались на раді і повинні були слугувати всім по слову Христовому, і жодної помпи панської і титула не було між козаками... Не мала Україна над собою ні царя, ні пана, опріч Бога єдиного".

В правилах Братства (9) сказано: "Як усе Братство в цілому, так і кожний член зокрема, повинні своє поступовання переводити згідно Євангелських правил любови, незлобности й терпіння. Правило ж — ціль виправдує засоби — Братство признає безбожним".

Але українські провідні мужі того часу дбали не тільки про впорядкування суспільного життя свого народу. Вони хотіли на тих же християнських засадах організувати і всі слов'янські народи, об'єднавши їх у Союз. "Щоб в кожній Речі посполитій була посполита рівність і свобода і станів не було зовсім. Щоб свята віра Христова була основою закона і общественної справи в цілому Союзі і в кожній Речі Пospолитій. Приймаємо, що управа, законодавство, право власности й освіти у всіх слов'ян повинно ґрунтуватись на святій релігії Господа нашого Ісуса Христа... Братство буде стремити до знищення всякої племінної й релігійної ворожнечі між народами слов'янськими й розповсюджувати ідею замирення в християнських церквах".

Кінчаються "Книги битія" таким пророцтвом: "І встане Україна з своєї могили і знову озветься до всіх братів своїх слов'ян, і почують крик її і встане слов'янщина, і не позостанеться ні царя, ні царевича, ні царівни, ні князя, ні графа, ні герцога, ні сиятельства, ні превосходительства, ні пана, ні боярина, ні крепака, ні хлопа — ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії, ні у Хорутан, ні у Сербії, ні у Болгар. І Україна буде неподлеглою Річчю Пospолитою в Союзі Слов'янським".

Це цілком співзвучне з Шевченковим — "Вста не Україна й світ правди засвітить"...

Це пророцтво мусить бути дороговказом для сучасного й наступних поколінь української нації. Святий обов'язок кожного чесного українця працювати для здійснення нашого національного призначення.

Ю. МІЩЕНКО

ОСТАННІ РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Як відомо, наша історія до 19-го століття, зокрема та її частина, коли Україна ще мала якісь ознаки своєї самостійності, або федерації, або ж принаймі якоїсь автономії, скінчилася з 1765 роком, коли, після звільнення гетьмана Кирила Розумовського від гетьманства, цариця Росії — Катерина II, призначила генерал-губернатором Малоросії, генерал-аншефа П. Румянцева.

Від часів упадку — знищення Батурина у 1708 році, до 1765 року ще сяк-так жевріла українська хоч і обтята державність, а починаючи з 1765 року вже нічого по ній не залишилося. Цей час характеризується безоглядним російським натиском на Україну. Примірно, як це є і в наші часи, Москва, позбувшись ворогів, які тисли її, могла вільно порядкувати на захоплених нею, зокрема українських територіях, так як вважала за потрібне, ні на кого не оглядаючися.

Але є фактом, що в ті часи не знайшлося на Україні такої сили, такої верстви, яка б спроможна була організувати спротив брутальному московському насильникові. Разом з тим відомо, що Україна тоді за наказами з С.-Петербургу, могла мобілізувати і поставити десятки тисяч українських вояків, та десятки тисяч козаків без зброї на різні фортифікаційні та інші роботи. І це говорить за те, що можливості опору в той час ще були достатні.

Треба також згадати роллю української церкви у ті часи, власне роллю її провідних кадрів. Як відомо, українська церква раніше була окремою церквою і підкорялася лише Константинопільському патріархові. Цар Петро I-й, ліквідувавши Московський патріархат і утворивши замість нього Духовний Правлячий Синод, вирішив і Українську Церкву приєднати до нього. З цією метою він викликав до С.-Петербургу найвищу українську ієрархію, на чолі з митрополитом Української Церкви Кроковським. Але дізнавшись про те, що на зборах цієї ієрархії було ухвалено ставити спротив царським задумам, наказав арештувати Кроковського. По дорозі до С.-Петербургу, у м. Твері, Кроковський був заарештований і швидко після цього вмер у якомусь монастирі. Решта вищого духовенства, яка їхала до С.-Петербургу, та яку після арешту Кроковського очолював єпископ Переяславський, Кирило Шумлянський, перелякалася і підписала все, що від них вимагали без усякого спротиву.

Цар наказав духовенству перевести ганебне видовище, т. зв. анатему над гетьманом Мазепою, і духовенство те зробило, не зважаючи на те, що Мазепа був найбільшим в історії України поборником і церковним будівничим. Немає відомостей про те, що хтось цьому якимсь чином противився.

Темнота людська і брак будь-якого роз'яснення, а воно у ті часи могло йти тільки від духовенства, продовжувала те, що серед народу хо-

дили різні безглузді перекази про те, що шведи та гетьман Мазепа зневажають віру православну. Так, напр. ширилися чутки, що нібито у с. Дегтярівці над Десною шведи у церкві, яка була збудована Мазепою, стягнули додолу чудотворний образ Богородиці, топтали його ногами, і образ стогнав, а сам Мазепа стояв на ньому, зрікався своєї віри і присягав на віру шведську. Таких "Дігтярівок" було багато і вони робили своє діло.

Людність українська в ті часи терпіла страшні утиски, знущання та злидні, а проте... терпіла. Видно, що в ті часи вже забулися слова-заклики, які проголошував Богдан Хмельницький перед походом проти Польщі: "Що то за народ, коли за свою користь не дбає і очевидній небезпеці не запобігає? Такий народ несключимою своєю воїстину подобиться нетямущим тваринам, од усіх народів зневажаним" та "Ліпше тоді і користіше нам за віру святу православну і за цілість отчизни на пляцу воєнному од зброї полягти, ніж у домах своїх, яко невістухам побитим бути".

Всі ці вельми неfortunні для українського народу події, в тій чи іншій мірі пов'язані з другою, після Батурина, столицею України, містом Глуховим.

ГЛУХІВ

Глухів — є одним з найстарших українських міст. Історія починає згадувати його вже з 1152 року. В 13 та 14 століттях, був він містом князів Глухівських, які походили з дому Чернігівського князя Всеволода Чермного. Як і всі більш-менш значні міста у ті часи, був він не тільки населеним містом але й твердиною. Був розміщений на острові, який омивала річка Есмань і укріплений, як тоді укріплювали міста — земляними насипами та дерев'яним частоколом. Звичайно, з роками все це поруйнувалося, річка висохла і тепер можна побачити тільки деякі залишки тих колишніх укріплень.

Розташований Глухів у північно-східньому кутку України і був він останнім більшим населеним містом на виходах у Московщину, а через це і досить знаним, ще до того часу, поки став столицею України.

Одна з визначних подій відбулася у Глухові ще у місяці березні 1669 року. Вперше тут було вибрано на гетьмана Лівобережної України Дем'яна Гнатовича Многогрішного, який до того часу був генеральним осаулом і наказним гетьманом від гетьмана всієї України Петра Дорошенка.

В 1703 році, по дорозі з Москви до Святої землі, переїздив Глухів один з московських прочан, Іван Лукьянов, який залишив записи про свою подорож, й зокрема свої враження і від відвідин Глухова. Отже, Глухів того часу він описує так: Місто є велике, обнесене земляними валами з

Миколаївська церква XVII ст. у Глухові

дубовою огорожею, з виду дуже кріпкою; будівлі в ньому великі і виглядають величавими, зокрема будівлі полковника Миклашевського (він був у 1675 році Глухівським городовим отаманом, а потім полковником Стародубівським), а також будівлі Глухівської міської ратуші; в місті багато кам'яних церков, з яких він відзначає як найкращі: будівлі Дівочого монастиря та соборної церкви. З того він робить висновок, що "хочли" розуміються на будівлях і вміють їх будувати. В кінці, він зазначає, що Глухів є найкращим з усіх українських міст, які він бачив, "краще Київ будівлями і життям".

Після того, як російська армія під командою Меншікова захопила і зруйнувала тогочасну столицю України — Батурин, вона, боючись наступу шведського війська, відійшла через Конотоп до Глухова, і тут росташувалася. Сюди ж приїхав і цар Петро I-ий. Першим видовищем, яке цар разом з Меншіковим тут улаштував, було прилюдне колесування привезених захисників Батурина: полковника Дмитра Чечеля, (був важко поранений), сотника Дмитра Нестеренка, та вже мертвого артилерійського фахівця Фрідріха

Кенігсека. Після того до Глухова зібрали численне українське духовенство, а також найближче прикордонне військо, якому було наказано улаштувати видовище, що було назване "спутницею Мазепи у пекло". Ця "урочистість" відбулася у Глухівській Миколаївській церкві, в присутності царя, багатьох його урядників та народу. Духовенство все було у чорному одінні і з чорними свічками в руках. Словом була певна театралізація анатемування Мазепи, яка закінчилася тим, що портрет Мазепи був притягнутий катами до церкви, а головуючий єпископ, пробивши його кінцем жезла і під спів "Днесь Іуда покидає вчителя і приймає диявола" — його виволокли з церкви і знову повісили на шибениці.

Закінчивши ці свої царські розваги, які проте робили на звичайну людину велике вражіння, цар заходився біля вибору гетьмана. Зібравши до Глухова урядників, козацтво та старшину, яке в той час ще можна було зібрати, бо ж більшість визначної старшини була разом з гетьманом Мазепою при штабі шведської армії, а інші з різних причин не могли, чи не хотіли приїхати, цар Петро запропонував прибулим вибрати нового гетьмана. Але ті, що зібралися, мали ще сміливість попередити царя про те, що вони вибиратимуть гетьмана лише при умові, що він підтвердить і на далі всі права гетьмана, привілеї та прерогативи, "які вольність народів і права його забезпечують". Відповідаючи на це попередження, цар затвердив все це присягою, й обіцяв після закінчення війни з шведами підтвердити все те офіційною царською грамотою. Отже зібрані 7-го листопада 1708 року обрали на гетьмана України Стародубівського полковника Івана Скоропадського, якого тоді ж і затвердив цар, і якому були передані військові і національні клейноди, себто булаву, бунчук та печатку. Урядовав гетьман Скоропадський аж до своєї смерті у Глухові.

Недавно, в одній книжці, виданій у Москві у 1967 році, довелося мені читати таке зауваження про гетьмана І. Скоропадського (в перекладі): "між іншим, буржуазні (?) націоналісти мають якусь особливу ненависть (неприязнь) до цього гетьмана. І це, видно, не даром, бо Скоропадський був таки дійсним причіником з'єднання з Росією". Також Т. Г. Шевченко в одному з своїх віршів, написаних на засланні у Кос-Аралі у 1848 році, який позначений двома літерами "П. С.", згадуючи гетьманового нащадка, поміщика Петра Скоропадського, пише про нього як про "нащадка гетьмана дурного". Але історичні відомості про гетьмана І. Скоропадського не є такі від'ємні. (Див. роботу проф. О. Оглоблина — Гетьман Мазепа, вид. Нью-Йорк, 1960 рік). Сам гетьман Мазепа, при якому І. Скоропадський займав у ті часи посаду Стародубівського полковника, вважав його своїм найближчим співробітником і покидаючи Батурин дав йому в листі відповідальні доручення, які Скоропадський не виконав, бо лист був перехоплений військом Меншікова. До того ж, будши вибраним гетьманом, не зважаючи на шалену нагірку з боку царя

**Глухівсько-Петропавлівський монастир
XVII-XVIII стол.** Рис. К. Лопало

Петра на всіх прихильників гетьмана Мазепи, сам у цій нагинці участі не брав та намагався в окремих випадках декого прикрити і загалом злагодити ситуацію.

Дуже швидко після того як Скоропадський став гетьманом, у нього поспувалися взаємовідносини з найближчим царським сатрапом, "найсвітлішим" фельдмаршалом Меншіковим, цим лютим катом і ненависником України. Колись при відвідинах Глухова, Меншіков, не зважаючи на те, що гетьман відповідно приймав, шанував і обдаровував його, звелів побудувати на центральній площі міста, великий кам'яний стовп і вмурувати в нього п'ять залізних спиць, щось ніби символ того, що на ті спиці колись будуть насажені голови гетьмана і його генеральної старшини.

В 1822 році, гетьман повернувся з Москви, куди він їздив на урочистості з приводу остаточної перемоги над шведами. Цар нічого йому в Москві не сказав, але у Глухові він одержав указ царя про те, що поряд з урядом гетьмана, мусить бути утворена т. зв. Малоросійська Колегія, на чолі з бригадиром Вельяміновим, яка мала бути центром нагляду і визиску України. Ця подія так засмутила Скоропадського, що він 3-го червня раптово помер.

Після смерти Скоропадського, гетьманської влади не поновлялося, а заступати інтереси України у Колегії призначено Чернігівського полковника Павла Полуботка і ту генеральну старшину, яка залишилася після Скоропадського. Дуже швидко, вже в червні 1823 року, між московською та українською сторонами у Колегії, на ґрунті встановлення податків, які мали стягатися на Україні, прийшло до зудару, наслідком якого українська сторона подала до царя скаргу - подання. Зміст скарги та поради Меншікова вплинули на рішення царя Петра покінчити з залишками автономії України. В зв'язку з т. зв. полковника Полуботка, генерального суддю Чарниша, генерального писаря Семена Савича та цілий ряд іншої української урядової старшини, було заарештовано, привезено у С.-Петербур-

бург та віддано на тортури та суд Таємної Канцелярії. Після 4-ох місяців слідства та тортур, засуджено їх на досмертне ув'язнення в Петропавлівській кріпості, де всі вони і загинули. Після того були додатково заарештовані і вивезені до в'язниць у С.-Петербурзі ген. осаул Василь Жураківський, Миргородський полковник Данило Апостол та Гадяцький полковник Милорадович. Решту українських старшин, полковників та сотників також заарештовано, але ув'язнено у Глухові. Майно всіх заарештованих було конфісковане на користь держави. На місця арештованих попризначувано московських урядників.

Але, 28 січня 1725 року цар Петро I помер, і на царський трон короновано його дружину Катерину I-шу. В перші ж часи її урядування, за її наказом, всіх ще живих українських в'язнів, по в'язницях С.-Петербургу та Глухова — було звільнено. Цариця ніби була переконана, що те все було зроблено Петром I-им по наговору Меншікова.

Після смерти Катерини I-ої, яка сталася 6-го травня 1727 року, наступним царем Росії короновано унука Петра I-го, Петра II-го, який був сином царевича Олексія, знищеного батьком за непослух. Петро II-ий був ще дужче незадоволений Меншіковим. Отже, відразу ж він звелів заарештувати, позбавити всіх чинів і мастків і заслати Меншікова і всю його родину у Сибір. Що ж до України, то звелів скасувати утворену Малоросійську Колегію і привернути їй автономію.

Як наслідок цього, в тому ж 1727 році, скликано до Глухова всіх, хто мав право і обов'язок обирати гетьмана. Після 3-денного процесійного ритуалу, 1-го жовтня 1727 року вибрано українським гетьманом Миргородського полковника Данила Апостола. В р.р. 1728 та 1729 знову упорядковано українське урядування та призначені нові вищі урядовці та військові керівники.

Але повернення хоч і дуже обмежених прав Україні тривало не довго. Гетьман Данило Апостол помер 17-го січня 1734 року і був похований з усіма почестями Київським митрополитом Рафаїлом, у с. Сорочинцях (недалеко від міста Ромни) у церкві, яку він ще при житті збудував. Після його смерті, гетьмана вже не вибирали, а знову поновлено існування Малоросійської Колегії, в складі трьох представників від України та трьох від імперського уряду.

Таке становище тривало аж до 1750 року, коли на російському престолі була вже імператриця Єлизавета, донька царя Петра I-го. На прохання українських громадських та військових кіл, цариця погодилася поновити гетьманство на Україні. Заходи вжиті для цього ще у 1744 році закінчилися в січні 1750 року, коли до Глухова приїхав представник цариці, граф Гендріков, в присутності і під наглядом якого, були організовані і переведені вибори гетьмана. 17-го лютого 1750 року зібрані на міському майдані коло церкви представники світські, військові та духовенство, обирали на гетьмана, в той час уже графа, Кирила Розумовського, сина козака з с. Лемеші біля Ко-

Кераміка з Глухова. XVII стол.

зельця, рідний брат якого, Олексій був у той час чоловіком цариці. В 1751 році Кирило Розумовський одержав царицину грамоту і в тому ж році 29 червня мав урочистий в'їзд до столиці — Глухова. 1-го липня прилюдно прочитано царську грамоту, передано новому гетьманові гетьманські клейноди, а після того почалися гучні бенкети. Тоді ж новий гетьман об'явив вищій старшині, щоб готувалася до перенесення столиці назад до Батурина. З 1755 року столицю перенесено, і з того часу Глухів став провінційним містом.

Після смерті цариці Єлизавети, на російський престол короновано Катерину II-гу, яка в українських піснях згадується як "вража баба". Розумовські загубили свій вплив при дворі, а цариці було підказано покінчити навіть з натяком якоїсь автономії України. Гетьманові Розумовському порадили просити царицю про звільнення його від посади і гетьманського звання. В листопаді 1764 року гетьман добровільно, без спротиву таке прохання зробив, і воно було прийняте. Цим було офіційно поховано колишню хоч якусь самостійність України.

На початку 1765 року знову, ще раз, поновлено Малоросійську Колегію, на чоло якої поставлено, вже з титулом генерал-губернатора України, генерала П. Румянцева.

Отже Глухів був столицею України — біля 45 років.

—охо—

Т. Г. Шевченко, по дорозі на Україну, проїздом був у Глухові у 1840 році. Ось як він згадує Глухів у своєму оповіданні "Капітанша": "Вулиці були майже сухими і я пішов ходити по місту, намагаючися відшукати те місце, де колись була відома Малоросійська Колегія, та де був двірець гетьмана Скоропадського... Але ж де є та площа? Де є той двірець? Де є колегія зі своїм кривожатним страховищем — Таємною Канцелярією? Де поділося все це? І сліду не залишилося! Дивно! А все це було ніби недавно, все ще є свіже! Яких ось сто років пройшло і Глухів з міста, що був резиденцією українського гетьмана, став самим звичайним повітовим містом".

Але дещо з пам'яток старого Глухова та його околиць ще залишилося. З старих церковних споруд залишилися цілими Миколаївська та Преображенська церкви. Миколаївська церква збудована у другій половині 17 віку, але до наших днів дійшла вона вже в трохи переробленому вигляді. Відома вона зокрема з того, що в цій церкві в 1708 році відбулася церковна анатема гетьмана Мазепи, якою цар Петро хотів морально знищити перед народом ім'я Мазепи. Преображенська церква побудована десь на 100 років пізніше, але і та і друга церкви збудовані у старих українських архітектурних формах. Величавого Дівочого монастиря вже немає, відомо тільки, що він знаходився в тій частині міста, де стоїть Миколаївська церква. Він був обведений стіною, так що був кріпостю у кріпості. Де були головні будівлі гетьманського двірця, можна тільки здогадуватися, вони майже всі згоріли. Треба зазначити, що у 1748 році у Глухові була величезна пожежа, і тоді згоріло дуже багато історичних будівель. Після того були теж великі пожежі у 1781 та 1784 роках.

Майже немає сліду і від будівель т. зв. Малоросійської Колегії та її страхіття Таємної Канцелярії. Власне нові і спеціально призначені помешкання для Колегії були збудовані вже після ліквідації гетьманства, десь у р.р. 1768—1782. Будував їх московський архітект А. Квасов. Коли будівлі були цілком закінчені, дехто вважав їх "восьмим чудом світу". Архітектурно вони були оформлені в барокових та класичних формах, але розміри будівель були значно більші від звичайних глухівських і робили велике враження. П. Куліш так описує ці будівлі: Внутрішнє і частково зовнішнє оформлення будівель було надзвичайно ефектне. Поряд з фігурами Мінерви, Феміди, Марса, різних давніх визначних діячів і філософів, стояли вусаті гетьмани у довгих жупанах; українські військові клейноди були перемішані з різного роду стрілами, з лірами Аполлона та жезлами Меркурія. Знамена, бунчуки, шаблі, шлеми вояцькі, козацькі шапки, лати, різні кубки та ковші, булави, птиці, півмісяці та зірки — все це було вжите для оздоблення колон та іншого оформлення. До того все це було розмішене з таким дивним смаком, з такою несподіваною вільністю, що не можна було уявити, щоб хтось був спроможний розібратися у всьому тому. Ця цікава будівля була знищена пожежею.

Гамаліївський монастир XIII стол. на Глухівщині.

потім її декілька разів переробляли та перебудовували. В кінці 19 століття у цих помешканнях містилися установи земства.

В околиці Глухова, біля озера, яке звалось Чернеча гребля, були будівлі губернатора Малоросії, графа Румянцева. Тут був великий парк, береги озера були добре укріплені, була пристань. Все те згоріло у велику пожежу 1781 року. До недавнього часу залишався цілим лише один невеликий будинок.

Ще й тепер у Глухові є велика тріумфальна арка, або як її звать "Московські ворота", які були збудовані у 1766-1769 роках, на честь відвідин міста царицею Катериною. Як для масштабів Глухова, це є досить велика будівля. Мабуть тому, що вона нагадує українцям "вражу бабу", яка "край веселий, степ широкий занастила", ця арка тримається, а після закінчення останньої війни, влада її цілковито поновила. Натомість, Троїцький собор, збудований гетьманом Скоропадським, який теж постраждав у останню війну, хоч на ньому і висіла дошка з написом, що ця будівля під охороною держави, в 1962 році був розібраний.

Дуже цікавим та величним пам'ятником у центрі міста є Анастасієвський собор, збудований зовсім недавно (в кінці 19 ст.) на кошти мільонера - цукрозаводчика Терещенка. Він є трохи зменшеною копією Володимирського собору у м. Києві. Іконостас собору зроблено з білого мармуру, привезеного з Італії. Усі внутрішні прикраси та розмальовання виконані з великою пишністю та розмахом.

Цікавими є також околиці Глухова. Десь за 10-15 клм. від міста, по дорозі на Путівель, на високому березі річки Клевень, знаходився Глухівсько-Петропавлівський монастир. Він був дуже старим, заснованим ще у 13 ст. Колись тут були великі дубові ліси. З цим монастирем пов'язана діяльність відомих захисників православ'я — Дмитра Ростовського та Мелхиседеа Значко-Яворського. Цей останній, що був ігуменом Мотронинського монастиря на Київщині, знаного з історії Коліївщини, тут, у цьому монастирі і похований. Всі церковні будівлі монастиря після 1920 року були розібрані, але не церковні ще збереглися. В них зараз міститься лікарня.

Слід згадати також і Софронівський монастир, який був у тому ж напрямі, але ближче до Путівлю. Це був величезний комплекс церковних та допоміжних будівель. Про його розміри можна уявити з того, що в ньому було біля 500 окремих келій для монахів. В напіврозваленому стані він нині закінчує своє життя.

А десь на півдорозі між Глуховим та Новгород-Сіверським, недалеко від річки Шостки, стоїть Гамаліївський монастир, побудований на початку 18 ст., новообраним гетьманом Іваном Скоропадським. У трапезній церкві цього монастиря і поховані гетьман Іван та його дружина Настя. На окремих їхніх могилах положені великі надгробні плити з білого різного каменю, на яких художньо викарбовано відповідні написи. Як не дивно, в такій глухій стороні ці могили і плити збереглися до останнього часу, і вони, ці могили, є останніми, відомими нам могилами українських гетьманів. Сам монастир за своїм архітектурним оформленням, є унікальним. Не зважаючи на те, що будувався він вже у пізні часи, будівлі його більше нагадують не церковні, а кріпосні. Товсті стіни, та ще товстіші ворота, свідчать, що монастир був пристосований до оборони. Про те саме говорить і великий п'ятиглавний собор, побудований у дуже невибагливих архітектурних формах, не розбереш зразу, чи то церква чи то кріпосний бастион.

Треба також згадати про село Вороніж, що лежить між Глуховим та Гамаліївським монастирем, недалеко від сучасної залізничної станції — Терещенківська, на залізниці Київ — Конотоп — Москва. Це є дуже старе село, яке згадується ще з 1177 року. Тут у 1819 році народився відомий український письменник, історик і національний діяч — Панько Куліш. За літературними джерелами, тут у кінці 17 ст. жив полковник Чарниш, який побудував свою садибу, житловий будинок та інші допоміжні будівлі так само, як це було побудовано у маєтку Богдана Хмельницького у с. Суботове. Слід згадати, що у цьому селі і досі ще є велика і дуже оригінальна церква, яка своїм розміром не пасує до розмірів села. Це є якийсь окремий церковний стиль і було б добре, щоб він ще на довгі часи схоронився.

— ох —

Сучасний Глухів — це районний центр, Сумської області, який має десь біля 25 тисяч населення. Розташований він на третього розряду залізничній лінії: Ворожба — Новозибків (на території Білорусі). Це так би мовити "ведмежий куток" на Україні. Дуже рідко хтось зі сторонніх може заїхати до Глухова.

Відомий Глухів також своїми двома учбовими закладами: Педагогічним Інститутом (сучасна назва), який існує з 1874 року, та в якому вчилися, зокрема, письменник С. Васильченко та кіно-режисер та письменник О. Довженко; та Глухівська музична школа, заснована ще в 1738 році, де вчилися відомі композитори церковного співу М. Березовський та Д. С. Бортнянський.

Альфонс ДОДЕ

ОСТАННЯ ЛЕКЦІЯ

Нижче містимо оповідання "Остання лекція" французького письменника-патріота Альфонса Доде в перекладі з французької мови О. Хатунцевої, що видане в 1960 році в Україні. А. Доде народився у 1840 році, а помер у 1897. Письменник написав багато творів про Францію. В оповіданні "Остання лекція" описуються події, як у 1871 році, під час війни між Францією і Німеччиною, німці захопили промислові райони Франції — Ельзас і Лотарінгію. Дітям і дорослим заборонялося вивчати свою рідну французьку мову, примушувано в школах викладати лише чужою французам, німецькою мовою, щось подібне до того, що тепер відбувається у нас на Україні, де українську мову спихає російська мова на останній плян.

Того ранку я дуже пізно зібрався до школи і страшенно боявся, що мені за це перепаде; до того ж месьє Амель сказав напередодні, що питатиме нас про дієприкметник, а я не знав про нього анічогосінько. На мить у мене навіть промайнула думка, чи не краще зовсім не йти до школи, а податися натомість кудись у поле.

Надворі було так тепло, так ясно світило сонце. На узліссі весело посвистували дрозди; на Піпперському лузі, за тартаком, марширували німецькі солдати. Усе те вабило мене куди більше, ніж правила про дієприкметник, але я переборов себе і чимдуж побіг до школи.

Пробігаючи повз мерію¹⁾, я побачив юрбу людей, що зібралися біля дошки для об'яв. За останні два роки там вивішували самі погані звістки: накази коменданта, відомості про воєнні поразки, про реквізиції. "Яка там ще новина на цей раз?" — подумав я, біжучи через майдан.

Але тут до мене гукнув коваль Вахтер, який читав об'яву із своїм підмайстром:

— Та не біжи так, хлопче! До школи завжди встигнеш.

Я подумав, що він глузує з мене, і, весь, засапавшись, вбіг на подвір'я перед будинком месьє Амеля.

На початку лекцій в класі завжди стояв такий гамір, що його було чути на вулиці, — грюкали кришки парт, учні, щільно затуляючи собі вуха, хором повторювали завдання, постукував лінійкою учитель:

— Тихше, тихше!

Я сподівався непомітно прослизнути на своє місце, скориставшись з усього цього гармидеру, але сьогодні, як на гріх, було тихо, наче в неділю. Крізь розчинено вікно я побачив, що мої товариші вже сидять за партами, а месьє Амель походжає туди й сюди з страшною залізною лінійкою під пахвою. Хоч-не-хоч, а довелося мені

відчинити двері і увійти до класу, де було так тихо-тихо. Можете собі уявити, як я почервонів і як тремтів від страху.

Але нічого страшного не трапилось. Месьє Амель глянув на мене без гніву і промовив дуже лагідно:

— Мерщій сідай на своє місце, Франце, хлопчику мій. Ми вже хотіли було починати без тебе.

Я переступив через лаву і швиденько сів. Тільки тоді, трохи заспокоївшись, я помітив, що вчитель одягнув сьогодні парадний зелений сюртук, гофровану манішку і вишивану чорну шовкову шапочку, — так він убирався лише тоді, коли до школи приїздив інспектор, або коли роздавали нагороди. Та й уся класа мала якийсь незвичайний, урочистий вигляд. Але я здивувався ще більше, коли побачив, що на задніх лавах, де звичайно ніхто не сидів, зараз було повно людей, мовчазних, як і ми, — старий Хаузер із своїм незмінним трикутним капелюхом, колишній мер, колишній поштар і багато іншого люду. Всі вони були дуже смутні; у Хаузера на колінах лежав старий пошарпаний буквар, а зверху — вєтчикі окуляри.

Поки я здивовано озирався навколо, месьє Амель піднявся на катедру і таким самим лагідним і серйозним голосом, яким він говорив зі мною, звернувся до всіх нас:

— Діти, нині ми бачимося з вами востаннє. З Берліна надійшов наказ викладати в школах Ельзасу та Лотарінгії лише німецькою мовою... Новий учитель має приїхати завтра. Сьогодні ваша остання лекція французької мови. Прошу вас, будьте дуже уважні.

Слова учителя вразили мене до глибини душі. Ах мерзотники! То ось яка об'ява висіла на стіні мерії.

Остання лекція французької мови!..

А я ледве вмів писати! Виходить, я вже тепер ніколи не навчусь! Виходить, на цьому все й скінчиться! І так мені стало шкода змарнованого часу, лекцій, з яких я тікав шукати пташині гнізда або ковзатися на замерзлому Саарі! І книжки, які ще зовсім недавно здавалися мені такими нудними і які так важко було носити, — граматика, священна історія — були тепер, наче давні друзі, з котрими так боляче розлучатися. А месьє Амель! В цю мить, коли я почув, що більше ніколи його не побачу, я враз забув і те, як він часом суворо карав мене, і те, як бив по руках лінійкою.

Бідолаха! Він убрався в парадний костюм на честь цієї останньої лекції. Я також зрозумів, чому прийшли сюди і посідали на задніх лавах старі селяни. Цим вони немов хотіли показати, як їм тепер жаль, що вони досі так рідко заходили до школи. Цим вони по-своєму дякували вчителеві за сорокарічну чесну працю і віддавали шану батьківщині, яку тепер втрачали...

¹⁾ Мерія — будинок місцевого управління.

Думки мої урвав учитель, назвавши моє ім'я. Настала моя черга відповідати завдання. Чого б я тільки не дав, аби голосно і чітко проказати слово в слово це нещасне правило про дієприкметник; але я одразу ж збився і стояв за партою ні в сих ні в тих, переступаючи з ноги на ногу, не наважуючись звести очі. Я чув лагідний голос месьє Амеля:

— Я не буду вчитувати тобі, Франце, хлопчику мій, ти вже покараний і без мене... отакто воно. Буває, ми собі гадаємо: навіщо спішити, це можна вивчити й завтра. А тепер бачиш, що виходить? Наш Ельзас завжди відкладав навчання на завтра і робив те собі на велике лихо. *Адже тепер ці пришельці мають право сказати нам: як же воно так? Ви зветесь французами, а не вмієте ні говорити, ні писати рідною мовою.* І тут ти завинив не більше за інших, Франце, хлопчику мій. У нас у всіх є гріх на совісті. Ваші батьки не дуже дбали про те, щоб ви вчилися. Вони радніше посилали вас працювати в полі чи в прядильні, аби тільки здобути зайвий гріш. А хіба мені нема чого закинути. Хіба не поливали ви частенько квіти у мене в саду замість того, щоб вчитись? І хіба не відпускав я вас з лекцій, коли мені хотілося половити форелей?

Так, слово за словом, месьє Амель почав говорити нам про французьку мову, про те, що це наймилозвучніша мова в світі, найвиразніша, найстійкіша, що ми повинні зберегти її і не забувати ніколи, бо *поки поневолений народ володіє своєю мовою, він немов тримає в руках ключа від своєї темниці!*²⁾ Потім месьє Амель взяв граматику і пояснив нам завдання. Я дуже здивувався, що так добре все розумію. Все, що він казав, було дуже, дуже легке. Напевно, я ніколи не слухав так уважно, а він ніколи так терпеливо не пояснював. Бідолаха немов хотів перед тим, як піти від нас, передати і за одну лекцію вкласти нам у голови всі свої знання.

Упоравшись з граматиною, ми взялися до писання. На сьогодні месьє Амель приготував нам новісінькі приклади, написані на папірцях каліграфічним почерком: "Франція, Ельзас, Франція, Ельзас". Такі папірці були почеплені на кожній парті, і майорили по всій класі, немов гірлянди прапорців.

Ох, і старалися ж ми, виписуючи ці слова! А як тихо було в класі! Чути було тільки, як скриплять наші пера. Зненацька до кімнати влетіло кілька хрущів, але ніхто не звернув на них уваги, навіть малюки, що так старанно виводили палички в своїх зошитах, немов і це була французька мова... На шкільному даху тихенько туркотали голуби, і, слухаючи їх, я питав себе: "Може, їм теж звелють воркувати по-німецькому?"

Час від часу я відривав погляд від сторінки і бачив: месьє Амель нерухомо стоїть за катедрою, обводячи пильним поглядом всю класу, немов

хоче, щоб у пам'яті навек закарбувалася кожна дрібничка його рідної школи. Подумайте тільки! Цілих сорок років сидів він на цьому місці і бачив те ж саме подвір'я, ту саму клясу. Лише старі парти оберталися до блиску, каштани на подвір'ї вигналися вгору, а хміль, що його він сам посадив, оповив тепер вікна аж до самісінького даху. Як же боляче було йому розлучатися з усім цим і слухати, як метушиться нагорі сестра, складаючи їхні скрині! Адже завтра вони мали поїхати звідси, назавжди покинути цей край!

Та все-таки йому стало духу довести до кінця лекції.

Після писання була лекція історії; потім малюки проказували хором: ба, бе, бі, бо, бу. І старий Хаузер на задній лаві, почепивши на носа окуляри і тримаючи обома руками буквар, повторював букви разом з ними. І повторював дуже ретельно: голос йому тремтів від хвилювання, і вигляд у нього був такий кумедний, що всім нам хотілося разом і плакати, і сміятись. О ні! Мені ніколи не забути цієї останньої лекції...

Раптом годинник на церкві почав вибивати полудень, а далі задзвонили до молитви. Тієї ж миті під вікнами оглушливо заgrimіли сурми прусаків, які поверталися з муштри. Месьє Амель зблід і випростався на весь свій зріст. Ніколи не здавався він мені таким високим.

— Друзі мої, — почав він, — друзі мої, я... я...

Але йому здушило в горлі, і він не зміг закінчити. Тоді він повернувся до дошки, взяв шматок крейди і, натискуючи щосили, написав великими літерами по-французьки:

"Хай живе Франція!"

Потім застиг нерухомо, припав головою до стіни і мовчки махнув нам рукою:

"От і по всьому... А тепер — ідіть собі..."

НОВА ПОЯВА НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ

Вийшла з друку нова книжка — збірка новель

I. Боднарчука

"ДРУЗИ МОЇХ ДНІВ"

Це вже четверта збірка цього автора. Містить вона в собі 11 новель з різною тематикою. Присвячена українським піонерам у Канаді. Друкована на добром папері, 96 сторінок друку, обкладинка роботи мистця Петра Сидоренка.

Ціна книжки, якщо замовляти безпосередньо в автора — \$1.00.

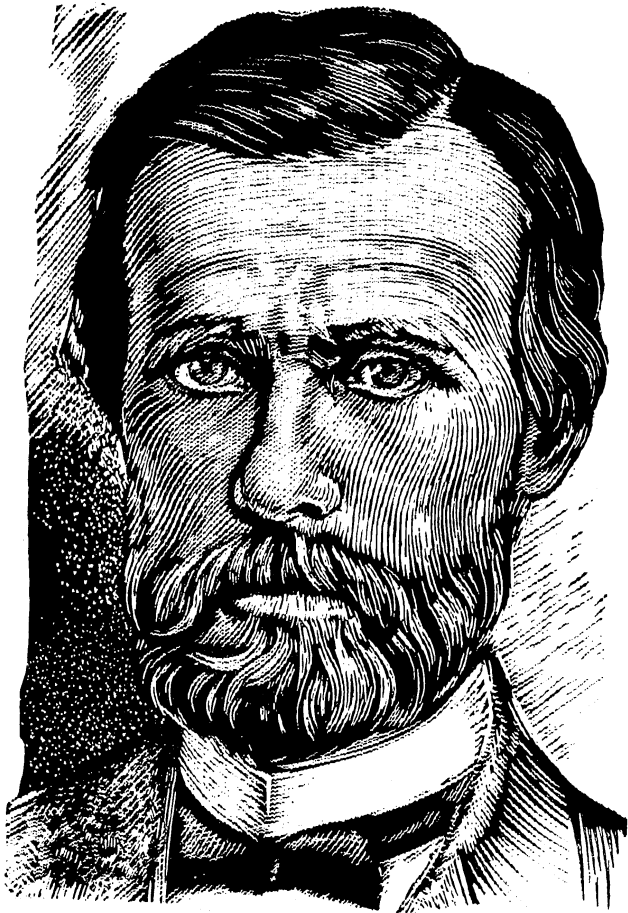
Замовлення надсилати на адресу:

I. SHABANRUK

1602 Queen St. W. — Toronto 3, Ont., Canada

²⁾ В цих рядках передано зміст вислову, що належить провансальському поетові Мітсталу.

ІВАН НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ

В цьому, 1968 році, минає 130 років з дня народження і 50 літ з дня смерти нашого великого патріота-письменника Івана Нечуя-Левицького.

Іван Левицький народився в селі Стеблові на Київщині в родині священника українця-патріота отця Семена та пані-матки Ганни Левицьких.

Свої дитячі роки майбутній письменник провів в селі під опікою матері, батька та няні, баби Мотрі.

Про них і про своє дитинство він оповідає в одному зі своїх творів. Матусіна рідна мова та пісня, прогулянки з бабою Мотрею по селі, де він чув співи дівчат та бачив українські звичаї і традиційні обряди, зробили великий вплив на його життя, але найбільше він завдячує батькові за його оповідання про українську далеку старовину, про славних гетьманів, про походи лицарства Запорозького.

Учився малий Іван в м. Богуславі в "духовно-му училищі", про яке залишилися у нього неприємні спогади. Після закінчення духовного училища він вступив до Київської духовної семінарії. Тут умови навчання були багато кращі. Молоді вчителі старалися зацікавити учнів своїми лекціями. Крім того семінарія мала свою бібліотеку, якою Іван дуже зацікавився.

Будучи в першій класі в семінарії, Іван при-

хаз додому на вакації і в батьківській бібліотеці знайшов "Причинну" Т. Шевченка. Це вперше він прочитав друковане слово рідною мовою. Він так захопився "Причинною", що вивчив її напам'ять, а образ геніального співця України був для нього взірцем служіння Батьківщині і народові протягом усього його життя.

По закінченні семінарії, він підготувавшись вступив до духовної Академії.

Йому не подобалася наука в академії, бо професори були старі москалі-шовіністи, українців вони не любили, та і викладали за старими методами. Один з них повчав: "що для інтересів государства добре було б спалити українську і білоруську літературу, як би вона з'явилася на світ".

В душі молодого студента відразу зродився протест проти Москви.

— Невже колись наш великий Богдан подав руку москалям для того, щоб принизити нащадків славних лицарів, які разом в Переяславі поклялися на вірність і вічне братерство?

Ні! Він буде боротися за своє рідне слово. Він не піддасться!

Що українське письменство існує він довідався, побачивши журнал "Основа". В той час "Основа" була єдиним центром українських літературних сил. Вона існувала в 1861-1862 рр. Студенти академії виписували один примірник і то вскладчину. Тоді ж у Левицького виникла думка дописувати до цього журналу.

Коли він написав своє перше оповідання, його чекало розчарування, бо не було де його надрукувати. "Основу" заборонили видавати. Це було напередодні Валуєвської заборони української літератури. "Не било, нет і бить не может" (1863 р.).

Академію Іван Левицький закінчив з добрим успіхом. І хоч йому запропонували високе становище на церковній ниві, він не прийняв його, а пішов учителювати в Полтавську духовну семінарію, де діставав невеличку платню. Коли Іван розповів про це батькові, о. Семен був прикро вражений, але поблагословив його на працю.

Праця учителя подобалася Левицькому, він любив молодь і мав час для літературної праці, до якої відчув покликання, а своїм матеріальним станом не цікавився.

І ось в 1866 р. Іван написав своє перше більше оповідання: "Дві Московки" і переслав його закордон до Львова, до журналу "Правда", підписавши псевдонімом І. Нечуй.

Довший час ніхто не знав, хто криється під тим прізвиськом, навіть батько його не довідався про це до самої смерти. А о. Семенові так подобалися барвисті повісті І. Нечуя.

Критика зустріла "Дві Московки" дуже прихильно, і це захопило письменника до завзятої праці на майбутнє.

Не довго Левицький учителював в Полтавській семінарії, незабаром він почав працю в світських

гімназіях. Йому дуже хотілося працювати на рідній землі, але тут місця для нього не знайшлося, і його послали до далекого Каліша, Седльця та Кишинева.

Увесь цей час Нечуй-Левицький працював над все новими творами, які писав сміливою, образною і дотепною мовою. Він був великим і чутливим знавцем українського села. Помічаючи негативні сторони селян, він не висміює їх, а боліє за них, бо знає, що лайка їх походить від їхньої несвідомости, і від тих умов, які їм створив російський уряд.

За той час він написав: "Микола Джеря", "Кайдашева сім'я", "Бурлачка", "Баба Параска і баба Палажка", автобіографічний роман "Над Чорним морем" і багато, багато інших. "Микола Джеря" і "Кайдашева сім'я" — це високохудожні твори української класичної прози.

Лише двадцять років провчителював Левицький.

Потім, це було в Кишиневі, його покликав до себе директор гімназії і сказав, що його зазіркують в участі в українському революційному русі. Щоб уникнути неприємностей його звільняють з праці, при цьому директор додав, що Левицький дуже розумна і здібна людина: "Ви маєте вплив на молодь, і тому ви небезпечні".

Після звільнення Нечуй-Левицький переїхав на постійне життя до улюбленого Києва, оселився в дуже скромному помешканні і віддався виключно літературній праці.

Коли І. Франко перебував в Києві, він захотів особисто познайомитися зі славним повістярем, а відвідавши його, висловився так:

"Я думав, читаючи оповідання і подивляючи широкий розмах руки і широкі контури його малюнків, що автор огрядний повний життєвої сили і енергії. Тим часом я побачив невеличкого сухорлявого, але привітного чоловічка".

Подібне враження зробив Нечуй-Левицький і на Марію Грінченко.

Та непоказна на вигляд людина, таїла в собі залізну волю та дух титана. Він жив і працював за встановленим, ще з молодих літ режимом. Кияни-сусіди підсміювалися над традиційним способом його життя.. Чи ж вони знали, що славетний повістяр присвятив це життя великій справі служіння Україні.

Він відмовився від усіх життєвих вигод. Працював за невеличку платню, не одружився, не мав родини і залишився самотнім на все життя.

Його щастя полягало в безперервному творенні нових оповідань, повістей, статей, романів та історичних розвідок.

В Києві побачили світ його: "Старосвітські батюшки і матушки", "Афонський пройдисвіт", "Поміж ворогами", "Київські прохачі", "Пропащі", "Сільські гультяї" і багато, багато інших творів.

В 1911 році в статті "Школа мусить бути національна" він завзято обстоює право українців учитися рідною мовою.

Автор написав також "Граматику української мови в двох частинах" та інші наукові праці.

Віктор КУЛИК

МАТИ

*Цілуйте руки
Неньці-трудівниці,
Вклоніться їхній ніжності й журбі,
Вдивіться — сонця скибочка іскриться
На тих руках,
Що світ несуть тобі.
Що без вагань візьмуть собі всі муки,
Розлуки смуток і тривоги щем,
Щоб літні ранки в голубих світанках
Здіймало сонце над твоім плечем.*

В своїх творах письменник вживає новий власний правопис, а також і місцеву говірку.

Мовою і творами І. Нечуя-Левицького захоплюються такі видатні письменники, як М. Коцюбинський і Панас Мирний.

М. Коцюбинський, прочитавши оповідання "Біда бабі Палажці Солов'їсі", пише:

"Читав — наче погожу воду пив у спеку! Яке знання звичаїв і народнього життя! А мова, мова яка прекрасна! Спасибі Вам!"

А Панас Мирний про "Кайдашеву сім'ю" пише: "наче ясне сонце, роздерши чорні хмари, виглянуло і залило світ яскравим сяйвом, освічуючи шлях, яким треба простувати і працювати".

І. Нечуй-Левицький написав понад п'ятдесят творів.

Він був блискучою зорею в літературному небі... А сам безпорадний, і самотній доживав життя у своїй кімнатці. Ніколи нікому не скаржився на свою нужду, ні у кого не просив допомоги.

Після початку війни в 1914 році були закриті всі українські газети і журнали. Іван Семенович залишився без жодних засобів до існування. Він захворів і опинився в будинку для старих "Дехтярівка" на передмісті Києва, а дня 15 квітня 1918 року його не стало. Відійшов у вічність великий письменник, невтомний труженик на ниві рідної літератури і культури.

Поховали письменника з великими почестями. Над тілом покійного була відправлена заупокійна літургія і панахида в Володимирському Соборі з участю кількох священників і повного хору.

Після панахиди труну з тілом не повезли в похоронному катафальці, її понесли на плечах учителі, письменники, студенти і вдячні читачі. Велика сила людей, а головне молоді, провозжали покійного на вічний спочинок на Байковому кладовищі.

В пам'яті залишився похмурий холодний день з дощем і снігом на перемину.

За ним плакало і небо...

В. М.

**ОДУМ — ЦЕ ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКА ВИХОВУЄ
УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЗАСАДАХ !**

Кирило КУРАШКЕВИЧ

Микола ЛИХОДІД

МАМИНІ РЯДНА

Чому і досі вони не оспівані,
Виткані з нитки простої?
Вони ж бо на пісню гідні,
Вони ж бо з мрії людської.
Я бачив не раз, як мамині руки
Пряли нитку, просту, конопляну.
Колисав її очі смутком
Плили потічком нитки слухняно.
А вона їх рядками мостила,
Губами воложила і рівняла.
І по нитках стежках у юність ходила
Крізь роки польнялі.
І мене життя кидало

в віхолу,

Нитками дороги вилися.
А мамині рядна сушилися
під стріхою,

Спогадом в сні курилися.
А десь за синіми заметами
Озера тьохкають лунко.
Може, й тому я став поетом,
Що спав на ряднах, витканих
з маминих поцілунків.

КОЛИСКОВІ

Пісні материнські на Україні —
це наші музичні сади,
це наше коріння і зорі кармінні,
і сила живої води.

Вслухайтесь! Калини червону гілку
до дзвону напнули вітри золоті.
І чуть колискову казкову сопілку
на материнім полотні.

І мати проказує:
"Спи, мій Телесуку,
всміхнися і спи, лебеда..."
І ягоди з казки прямо в колиску
на крильцях листочків летять.

Бризнять голоси матерів,
як тятиви,

І співи, як стріли,
пронизують час...

На ці материнські речитативи
Покладена мова у нас.

Вибирайтеся цього літа на оселю ОДУМ-у

Якщо Ви побували в усіх відпочинкових місцях та оселях і не знайшли справді рідної атмосфери, спокою й українського підсоння, **приїжджайте цього літа до "Києва"** і привозьте сюди своїх рідних, знайомих, земляків, а особливо дітей. Наша оселя дуже вигідно розташована в Кетскільських горах недалеко від головних шляхів і поблизу відомих американських та українських відпочинкових і розвагових осередків. До ваших послуг упорядковані з всіма вигодами кімнати трьох будинків, що пригадають вам назви рідних історичних міст: "Полтава", "Батурин", "Канів", справжня українська кухня, озеро де можна ловити рибу, басейн для купання, багато свіжого гірського повітря, сонця і неба.

Вимріяні умови не тільки для дорослих, а й для дітей!

Відпочинково-виховний табір триває вісім тижнів, а оплата — найбільш поміркована: тільки 25 доларів за тиждень (45 доларів за двох дітей із однієї родини). До табору приймаємо дітей від 7 до 15 років. Ними заопікуються і їх будуть виховувати та навчати рідної мови й культури досвідчені учителі та виховники.

Сезон на оселі "Київ" триває від першої неділі липня, тоді ж починається і дитячий табір, до першого понеділка вересня.

Для дорослих і молоді кожного дня, а особливо в суботи й неділі будуть влаштовуватися різні роз-

ваги, гри й імпрези, бесіди, лекції, зустрічі, демонстрування кінофільмів, концерти, забави. Щонеділі Служби Божі.

Кімнати можна наймати з харчуванням або без нього, оплата за тиждень від 20 до 65 доларів.

Просимо порівняти наші ціни й вимоги з цінами інших подібних осель і ви побачите, що все промовляє за тим, щоб цього річчя вакації провести в нашому мальовничому "Києві".

Просимо відрізати, виповнити й надіслати на одну з поданих адрес резервацію для дорослих або аплікацію для дітей до табору.

До швидкої зустрічі в нашому Одумівському "Києві"!

Щоб резервувати помешкання й дістати інші інформації, пишть на адресу:

Адреса оселі:

ODUM Resort Center, Inc.

Під час сезону:

**Box 40, RED 1, Accord, N. Y. 12404,
Phone: (914) 626-7715**

Постійна:

**332 Columbus Ave., Trenton, N. J. 08629
Phone: (609) 394-8651**

Прощальна заява президента Української Народньої Республіки в екзилі Миколи Лівицького

Покидаючи американський континент після чотиримісячного перебування, я хочу висловити подяку всім тим українським організаціям та окремим громадянам, які були допоміжними при виконванні моїх завдань, як репрезентанта Державного Центру Української Народньої Республіки в екзилі. Зокрема моя подяка за об'єктивне і прихильне наставлення належить українській пресі, українським часописам: "Свобода", "Народна Воля", "Українське Життя" та іншим у США та "Українському Голосові", "Новому Шляхові", "Вільному слову", "Нашій Меті" й іншим у Канаді.

При цій нагоді хочу ствердити, що українська справа заживувалася якраз упродовж останніх чотирьох місяців. На це склалися різні обставини й факти, а саме: відбуття Світового Конгресу Вільних Українців, який — помимо всіх недоліків, що на них слушно звертають увагу різні критичні голоси — був фактом позитивним і дав позитивні результати, що їх треба тепер закріпити; урочисті відзначування в усьому західньому світі 50-річчя Української Національної Революції й проголошення суверенності Української Народньої Республіки; і, може найголовніше, вісті про події, які відбувалися й далі відбуваються в Україні, та відгомін цих подій у світовій чужинній пресі, що відразу поставило знову Україну в площину актуальних міжнародніх проблем.

Усі ці справи накладають спеціальний обов'язок на українців, які перебувають у вільному світі: ми не можемо прогайнувати тих можливостей, які виникають для української справи з витвореної для нас ніби сприятливої ситуації, тим більше, що невідомо, як довго така ситуація потриває.

Важливі завдання спадають в цей момент на ті українські політичні і громадські сили, які гуртуються на базі Державного Центру. Усвідомивши собі притягальну силу серед загалу українського громадянства ідеї Української Народньої Республіки, репрезентованої існуючим на чужині Державним Центром та екзильним урядом Української Народньої Республіки, ми повинні відповідно до цього унапрямувати нашу визвольну акцію. Ідею суверенної й народоправної Української Народньої Республіки ми можемо єдино протиставити — як перед українським народом, так і перед чужиним світом — окупаційному режимові в Україні, репрезентованому т. зв. Українською Радянською Соціалістичною Республікою. Лише у своїй відновленій суверенній державі український народ матиме змогу встановити у себе, за посередництвом свободної й демократичним шляхом обраного народнього представництва, ний лад, якого він собі бажатиме, маючи, очевидний лад, якого він собі бажатиме, маючи, очевидний такий державно-політичний і соціально-економічно, право і можливість поробити відповідні до сучасного стану й потреб зміни в порівнянні до

тих устроєвих і конституційних регламентів, які існували за нашої останньої суверенної і демократичної держави — Української Народньої Республіки.

У цій свідомості, Державний Центр УНР має далі провадити акцію в напрямку остаточного упорядкування політичного сектора українського життя на чужині. Мають бути далі роблені зусилля для завершення консолідації українських політичних сил на базі Державного Центру Української Народньої Республіки — помимо навіть деяких проявів нетолеранції з боку тих політичних організацій, які до системи Державного Центру не належать. І мають бути пороблені відповідні заходи для нав'язання ділової співпраці поміж Державним Центром і Секретаріатом СКВУ, що очолює громадсько-суспільний сектор українського життя на чужині.

Для виконання своїх завдань Державний Центр потребує, щоб поміж тими українськими політичними і громадськими організаціями, які стоять на його базі, панували відносини взаємного порозуміння, співпраці, згоди і єдності та взаємної підтримки. Однак, до згоди і єдності, до порозуміння я закликаю не тільки ті політичні і громадські організації, що стоять на базі Державного Центру Української Народньої Республіки в екзилі. Я закликаю до цього всі без винятку українські політичні і громадські сили у вільному світі, все українське громадянство, всіх вільних українців. Це потрібне нам в обличчі нинішньої напруженої ситуації в світі, це потрібне в інтересах українського народу, який на Батьківщині продовжує завзяту боротьбу за своє національно-державне визволення.

Нью-Йорк, 22 лютого, 1968 року.

Іван СВІТЛИЧНИЙ

СЛУХАЮ САД

Ви чуєте?

Не чуєте хіба,

Як сад настоєм березневим дише?!

Як перше листя важко розгріба

Бджолиним вістрям опівнічну тишу?

Ви бачите?

Не бачите хіба,

Як по гілках в тоненьких капілярах

Струмує пахко цівка голуба,

Що народилась у коріннях карих?

Як сік терпкий, що вистиг з небуття

Із надр бурує — здиблено і глухо?

Стою.

Й перед величністю життя

Знімаю шанобливо капелюха.

ДЕСЯТА КОНФЕРЕНЦІЯ ЦК ОДУМ-у

13 і 14 квітня в осередковій Української Православної Церкви в Баунд Бруці в США відбулася Десята Конференція Центрального Комітету ОДУМ-у (попередньо було помилково подано, дев'ята конференція). В ній взяли участь одумівці та працівники ОДУМ-у з США і Канади: Юрій Криволап, Юрій Охрим, Павло Лимаренко, Микола Вірний, Іван Павленко, Олексій Шевченко, Володимир Григоренко, Леонід Ліщина, Микола Валер, Василь Григоренко, Євген Кальман, Євген Федоренко, Семен Лободенко, Олена Лукаш, Михайло Шульга, Олексій Коновал, Валентин Поливко, Петро Сенько, Валерій Ріжко, Олексій Пошиваник, Іван Ємець, Віктор Карсунь, Микола Гринь, Михайло Муха, Віктор Педенко, Марія та Сергій Євсевські, Петро Стокальський, Віктор Росинський та Євген Криволап.

Засідання почалося точно в призначений час затвердженням порядку нарад. Щоб всі члени керівних органів ОДУМ-у мали повну картину з праці організації, звітували голови всіх одумівських установ: "Молода Україна", оселі ОДУМ-у, ТОП, Виховні Ради, та ін. Після звітів відбулася конструктивна дискусія.

Гості на Конференції

Першим гостем на конференції був Віцепрезидент УНР та секретар Центрального Комітету УРДП Микола Степаненко, який привітав учасників зібрання, та познайомив актив ОДУМ-у з справами УНРади, на засіданні якої були гарячі дебати, але справи внормовано — головою УНРади й далі лишився д-р Фіголь й ніякої кризи немає, як подає деяка преса. Микола Степаненко, один з основників ОДУМ-у, був радий бачити на конференції велику кількість активу організації, для росту якої він приклав так багато старань і енергії.

Привітати одумівську конференцію прибув також голова Консисторії Української Православної Церкви Владика Мстислав. Він казав, що така присутність молодих освічених людей викликає у нього почуття гордості, бо хоч ця молодь далеко від України, вона безперервно творить вартості для українського народу, збагачуючи його духову скарбницю. Владика привітав шукання молоді за новими шляхами в житті проти цвілі й заяложення, звертав велику увагу на важливість безперервного вчування в життя в кожних обставинах та також на важливість контакту з Україною. Він підкреслював, що треба настроювати своє серце до того, яке б'ється на Україні.

Голова конференції Юрій Криволап попросив до слова д-ра Сендзіка, голову Комітету Громадської Єдності, який в своїм короткім слові звернув увагу на брак третьої сили в українському громадському житті. І ОДУМ мусить цікавитись і брати активнішу участь у громадському житті й відповідно реагувати на певні негативні

чи позитивні прояви нашої української громади.

Також присутніх вітав керівник музею при Церкві-Пам'ятникові д-р Паливода, який пізніше показав й роз'яснив всі виставлені експонати музею. Увечері всі учасники конференції відвідали резиденцію Владики Мстислава й обмінялися думками на всі важливі релігійні й громадські проблеми як праця Секретаріату Світового Конгресу та сам Конгрес, справа об'єднання всіх православних церков, проблеми в Українській Католицькій Церкві, ситуація в Україні та ін.

Зустріч ОДУМ-у

Зустрічі ОДУМ-у є великим виховним чинником у праці ОДУМ-у. Майже рік-річно з'їжджаються члени ОДУМ-у США і Канади, щоб поділитися з рештою членства своїми успіхами. Цьогорічна зустріч ОДУМ-у має відбуватися напередодні Дня Праці в США, цебто в днях 31 серпня і 1-го та 2-го вересня 1968 року на оселі ОДУМ-у США в штаті Нью Йорк. В програмі зустрічі — дефіляда, забава, Служба Божа, пленарне засідання, спортові змагання, бенкет та мистецький вечір. В мистецькій частині візьмуть участь мистецькі одиниці найбільш активних філій ОДУМ-у з Чикаго, Філадельфії та Торонто. Для успішного переведення зустрічі вибрано комітет в такому складі: Євген Кальман (голова), Олексій Пошиваник, Віктор Корсунь, Петро Родак, Леонід Ліщина, Володимир Григоренко, Віктор Росинський, Юрій Криволап, Олексій Коновал та Семен Лободенко.

20-річчя ОДУМ-у

1970 року припадає 20-ліття з дня заснування Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ). За вже пройдені роки через ряди ОДУМ-у пройшли тисячі юначок і юнаків, які з гордістю згадують свої роки в ОДУМ-і. Щоб належно відзначити 20-ліття, створено комітет який має вже тепер почати працю до підготовки відзначення ювілею ОДУМ-у. В комітет входять: Юрій Криволап, Олена Лукаш, Юрій Охрим, Віктор Корсунь, Олексій Коновал та Віктор Педенко.

Члени конференції склали вінки

Всі учасники 10-ої конференції ЦК ОДУМ-у після Служби Божої склали вінки на могилах президента УНР в екзилі Степана Витвицького та композитора Миколи Фоменка, автора одумівського маршу "Ми об'їхали землю навколо" (слова Івана Багряного). Також відвідали могили похованих на українським кладовищі коло Церкви-Пам'ятника працівників ОДУМ-у братів Сеньків та от. Івана Савчука.

Ідеологічні проблеми ОДУМ-у

Розмову про ідеологію ОДУМ-у розпочав коротким вступом Павло Лимаренко на перший

день засідань. Обговорення багатьох ідеологічних проблем продовжувалося й на другий день засідань, в яким забирали слово всі учасники. Була мова й про "зустрічі" й "заяви" й інші дискусійні речі, які так чи інакше заторкували ОДУМ. ОДУМ з самого початку твердо став на державно-зизвольні позиції УНРади і далі їх буде дотримуватися. Тому актив ОДУМ-у та членство на тих засадах мають керуватись в своїй повсякденній діяльності. ОДУМ є демократичною організацією української молоді, тому кожному членові вільно висловлювати свої думки й погляди на всі аспекти українського громадсько-

го життя, не боячись якогось остракізму з боку активу чи членів ОДУМ-у. Актив рахує, що наші члени є такі свідомі свого українського "Я", що ми не мусимо боятися того, що їх хтось переконає в чомусь протилежному. Ми маємо розсудливе членство, яке не потребує заборон чи вуздечок.

Для цілого членства ОДУМ-у заплановано ще перед відзначенням 20-річчя ОДУМ-у відбутися ідеологічний з'їзд, на якому би було порушено такі теми: "Що таке нація", "Націоналізм", "Що таке демократія", "Відношення націоналізму до демократії", "Комунізм" та інші "ізми".

ЛІТНІЙ ТАБІР ОДУМ-У НА СХОДІ США

Цього року стараннями Виховної Ради та Батьківського Комітету ОДУМ-у влаштовується в Міннесоті літній табір для української молоді. До цього табору приймається всю українську молодь, незалежно від того, чи вона належить до ОДУМ-у, чи ні, як також і перебування в таборі не зобов'язує записуватися в члени ОДУМ-у.

Метою табору є дати можливість молоді провести безжурно та весело два тижні в українському молодецькому товаристві та відпочити на лоні чудової міннесотської природи.

Молодь в таборі буде перебувати під наглядом та керівництвом дорадників, виховників та старших працівників.

1. ЧАС ТАБОРУ: Від 7 липня до 21 липня. Всі учасники табору повинні прибути до табору між 4 і 5 год. в неділю 7 липня. Так само вони мусять бути забрані з табору в неділю 21 липня до 11 год. ранку.

2. МІСЦЕ ТАБОРУ: Табір відбудеться в Сіблей Стейт Парк, який обіймає 1174 акри чудової лісової природи і є розташований над Андрю Лейк на відстані 90 миль на захід від Міннеаполісу. Цей табір з повним модерним улаштуванням є даний до диспозиції ОДУМ-ові від Департаменту Парків Стейту Міннесоти. До нашого розпорядження є 7 будинків по 14 ліжок в кожному, 1 будинок з кухнею та великою їдальнею, 1 будинок з залом для розваг, самодіяльності та спорту, велика спортова площа, пляж, місця для ватри та ін.

3. КОШТИ: Від 8 років і вище — 35 дол. за особу, або 65 дол. за двох з родини. Від 4 до 8 років — 25 дол. за особу, або 40 дол. за двох з родини. Для дітей до 4 років — 15 дол. Для батьків — 40 дол.

До табору приймається молодь від 8 до 17 років життя. Молодші діти можуть бути прийняті до табору з умовою, що на таборі буде перебувати один з батьків дитини. Повищі кошти є за двотижнєве перебування і утримання в таборі.

4. МЕДИЧНА ОПІКА: Всі діти будуть заасекуровані для медичних потреб. Медична опіка буде забезпечена в таборі, як також і лікарем в найближчому місті.

5. ХАРЧУВАННЯ: Діти дістають достатні і поживні харчі. Дієта є усталена і опрацьована професійними спеціалістами харчування.

6. КЕРУВАННЯ ТАБОРОМ: Щоденна діяльність, розваги, прогульки, спорт та інші таборіві програми проводяться під постійним наглядом та керівництвом старших провідників та виховників молоді. Всі учасники табору будуть розподілені на групи, до кожної з яких буде придільний один (одна) провідник. Купання на пляжі озера буде під наглядом "Американ Ред Крос Лайф Гард".

7. ЩО ДІТИ БУДУТЬ РОБИТИ В ТАБОРІ: Найперше відпочинок, спільні розваги та товариські гри, спортові розваги та змагання, лісові прогульки та вивчення довколiшньої природи, збирання цікавих знахідок, плавання та купання в озері для бажаючих, шатрування через ніч (для старших дітей), рибна ловля з берега, ватри, ручні роботи та інші форми самодіяльності, вечірні програми, як напр. співи, танці, бесіди та ін.

8. ВІДВІДИНИ ДІТЕЙ батьками та знайомими: для цього призначений день — неділя 14 липня від 10 год. ранку до 7 год. вечора. Заохочується батьків провести цю неділю зі своїми дітьми, взяти участь в польовій Службі Божій, обіді та вечері, як також провести кілька годин в таборі, оглянути його і різно ж відпочити разом з усім таборівим товариством серед чудової природи.

9. РЕЄСТРАЦІЯ: Приймається до 1 червня. При реєстрації дитини складається 5 дол. (безповоротні), а решта має бути сплаченою до 1 липня. Реєстрацію приймають: в Міннеаполісі: п-ні Дарія Лисий — Тел. 377-4031; в Сент Полі: п. Олександр Гуща — тел. 227-5859.

Для молоді з ЧІКАГО реєстрацію приймає Олександр Пошиваник — голова, тел. 282-1279.

За дальшими інофрмаціями можна звертатися письмово до:

Mrs. DARIA LYSYJ
427 No. Westwood Drive
Minneapolis, Minn. 55422

ПІКЛУЙТЕСЬ ПРО НЕЇ

(Жарт)

Чи можна подивитися люльки? — запитав я. Продавець немоз би здивувався.

— Ви хочете купити люльку? — відповів він запитанням, у якому вчувалось яесь занепокоєння. — А чи не могли б ви пошукати десь в іншому місці?..

— Не розумію... Ви що, не хочете продавати свої товар?..

— Боляче мені... — зітхнув він. — Я сьогодні продаж уже три! Серце просто крається. Ви яку бажаєте?

— Найкращу з усіх, що у вас є.

— Найкращу? — образився господар. — У мене всі найкращі! Вся справа в тому, яку ви хочете: глициану, з коріння дикої троянди, з вишневого дерева, з тирольської порцеляни чи, можливо, мексиканську люльку, чи турецький наргіле?..

— Мені потрібна проста люлька з коріння дикої троянди, — перебив я його. — З довгим цибухом і широкою головою.

Продавець допитливо поглянув на мене.

— Бачу, ви на цьому розумієтесь. — І він витяг з шафи тацю з люльками.

— Може якусь із цих? — і, подаючи збільшувальне скло, додає: — Подивіться.

— Беру оцю, — показав я.

На очах у продавця виступили сльози. Він узяв люпу, уважно оглянув люльку і протер флапелевою ганчіркою. Потім понюхав її, приклав до самого вуха і якусь мить прислухався... Він навіть щось шепотів, звертаючись до неї...

— Прошу, — сказав він нарешті, — беріть. Коштує п'ятірку. — І схилившись над прилавком, продовжував схвильовано: — Тільки доглядайте за нею, вона має бути завжди вичищена, не подряпайте її. Пам'ятайте, що люльку не можна перегрівати. І не вживайте поганого тютюну, а прикурюйте тільки од сірника, і ні в якому разі від запальнички. Поводьтеся з нею делікатно. Вона має перебувати в гарних умовах... Слинити люльку — злочин... Це все одно, що топити дитину.

Через місяць я несподівано зустрів цього торговця. Ми разом їхали в потязі. Я відразу ж упізнав його. Та він мене не запам'ятав. Мене шокував його вигляд: у зубах він тримав потворну люльку, найбруднішу з усіх, які я будьколи бачив. Що хвилини вона згасала, і він весь час розпалював її... запальничкою. Створювалося враження, нібито він коптить сушений шпінат. Коли потяг уже наближався до станції, він одкрив свою вагізку, виповнену люльками.

— Гарна у вас колекція, — сказав я.

Він байдуже поглянув у те, що було у валізці, і відповів:

— Купив усю це в Парижі за безцінь.

— Це для продажу?

— Звичайно. Кожна — за п'ятірку, бо й чарування чогось варте. Ніяк не можу зрозуміти, чому стільки диваків схибнулися на люльках.

І зверхньо посміхнувся.

— Сам я палю цю коптільку тільки тому, що вона все таки дешевша від сигарет.

(“Лілію”)

З НОВИХ ВИДАНЬ

Ми і світ — український журнал. Січень-лютий, 1968 р. Редактор і видавець Микола Колянківський. Торонто, Канада.

За рідну церкву — офіційний бюлетень Централі Комітетів Оборони Обряду, Традицій і Мови Української Католицької Церкви у США і Канаді. Вересень-жовтень ч. 9-10 та листопад-грудень ч. 11-12 1967 р. Торонто, Канада.

Евангельська правда — ч. 1, січень-лютий та ч. 2, березень 1968 р. Торонто, Канада.

Світання — кварталник поезії, літератури, мистецтва, ідеології та філософії. Ч. 2 (8) 1968 р. Торонто, Канада.

Пластовий шлях — орган пластової думки. Ч. 1 (16), січень-березень 1968 р. Торонто, Канада.

Сумківець — Квартальник Союзу Української Молоді Канади. Ч. 2 (6), квітень, 1968 р. Торонто, Канада.

Юні друзі — журнал для молоді. Ч. 2 (66), весна 1968 р. Лондон, Англія.

Українське Православне Слово — орган Української Православної Церкви у США. Ч. 2 за лютий, ч. 3 за березень, ч. 4 за квітень 1968 р. США.

Християнський вісник — орган Евангельсько-Баптистського Об'єднання Канади. Ч. 1-2 за січень-лютий 1968 р. Вінніпег, Канада.

Світло — український католицький місячник. Видають ОО. Василіяни. Рік XXXI. Ч. 3 за березень і ч. 4 за квітень 1968 р. Торонто, Канада.

Нові дні — універсальний ілюстрований місячник. Ч. 217, лютий і ч. 218 за березень 1968 р. Торонто, Канада.

Наше життя — видає Союз Українок Америки. Ч. 2 за лютий і ч. 3 за березень 1968 р. Філадельфія, США.

Крилаті — ілюстрований місячник українського юнацтва. Рік VI. ч. 2 за лютий і ч. 3 за березень, 1968 р. Видає Центральна Управа СУМ, редакція колегія. Торонто, Канада.

Юнак — журнал пластового юнацтва. Видає Голосна Пластова Булава. Редакція колегія. Ч. 3 (57), березень 1968 р. Торонто, Канада.

Нові дні — універсальний ілюстрований місячник. Ч. 219 за квітень 1968 р. Торонто, Канада.

Kultura — Szkice, Opowiadania, Sprawozdania. No. 3/245, 1968. Paryż. Wydawca: Instytut Literacki.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

Філія ОДУМ-у в Філядельфії належить до однієї з активніших філій ОДУМ-у. В лютому місяці танцювальний ансамбль філії "Волошки" виступав в американській школі Олні Гайскул для тисячі студентів. Під час цього виступу голова філії Віктор Корсунь давав короткі інформації про Україну. Члени капели бандуристів філії Євген Криволап, Андрій Ваць, і Луїза Граур під керівництвом Зої Граур і Петра Гурського виступили на українській радіопередачі Є. Блавацької із мелодією "Встає хмара". Цей виступ був спільний з Студентською Громадою для вшанування героїв Крут.

Танцювальний гурток "Волошки" 4 і 10 лютого виступав з танцями для американської міжнародної організації, де показували й пояснювали український одяг і своєрідність танців, а також інформували про Україну.

ОДУМ бере активну участь в житті громади Філядельфії. Голова філії Віктор Корсунь був на зборах фонду Катедри Українознавства на Гарвардському університеті, на зборах Товариства Приятелів УНР, та Українського Конгресового Комітету відділу в Філядельфії.

В кінці лютого відбулися перші збори програмового комітету для концерту Юного ОДУМ-у. Членами комітету є: Тамара Федоряка (голова), Зоя Граур, Лагиса Корсунь, Євген Криволап, Андрій Корсунь та як дорадник голова філії Віктор Корсунь.

На початку березня управа філії відбула нараду з головою Товариства Одумівських Приятелів Віктором Криволапом, який скликає збори пізніше управи ТОП.

23 березня відбуто панель Юного ОДУМ-у на такі теми і з такими учасниками: "Забруджена вода і повітря" — Андрій Корсунь, "Культура в Філядельфії" — Луїза Граур, "Хлоп'ячий вигляд" — Тамара Мельник, "Дівчачий вигляд" — Юрко Євсєвський. "Світова виставка в Філядельфії в 1976 році" — реферували Оля Ваць і Петро Ткачук.

27 березня відбувся слов'янський концерт, спонзорований слов'янським відділом Пенсильванського університету. Учасни-

Проголошення "Українського дня" в місті Балтімор, США, 22 січня, 1968 року з нагоди 50-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки. На фото посадник міста достойний Тома Деласандер вручає прокламацію голові ЦК ОДУМ-у Юрієві Криволапові (в окулярах) членові української делегації.

Учасники 10-ої Конференції Центрального Комітету ОДУМ-у поклали вінок на могилі композитора одумівського маршу "Ми об'їхали землю навколо" Миколи Фоменка, що похований на українському православному кладовищі в Баунд Бруці, Нью Джерсі, США. Побіч вінка (присіли) зліва голова ЦК ОДУМ-у Юрій Криволап, справа Володимир Григоренко — голова ГУ ОДУМ-у США, стоїть восьмий зправа Леонід Ліщина, голова ГУ ОДУМ-у Канади.

ками концерту були студентська оркестра балалайок від Пенсильванського університету, "Ігра" — танцювальний і струнний ансамбль студентів від балканців та мистецькі одиниці філії ОДУМ-у Філадельфії: танцювальна група "Волошки" та капеля бандуристів і хор ОДУМ-у. Перед концертом були поміщені в американській пресі статті про слов'янський концерт і участь ОДУМ-у в ньому, як рівнож американська радіопередача мала довшу розмову про згаданий концерт і спеціально про філію ОДУМ-у.

30 березня заходом УККА відбувся Шевченківський концерт, в якому виступала капеля бандуристів і хор ОДУМ-у під керівництвом Петра Гурського. Костюми для концертів для танцюристів з "Волошок", капелі і хору підготували Зоя Граур, Таня Алфімов і Олена Головаш.

Самозрозуміло, щоб праця філії ОДУМ-у ще більше активізувалася треба мати свій власний дім ОДУМ-у. Ідея його надбання починає більше реалізуватися. Тому члени філії та ТОП їздили дивитись різні будинки, які б можна придбати для ОДУМ-у.

ОДУМ В МІННЕАПОЛІСІ-СЕЙНТ ПОЛІ

Після деякого застою філія ОДУМ-у в Міннеаполіс-Сейнт Полі відновила свою активну працю.

В грудні 1967 р. відбулися ініціативні збори для створення Юного ОДУМ-у. Вибрано Батьківський Комітет Сприяння ОДУМ-у та створено Виховну Раду Юного ОДУМ-у, до якої ввійшли: для філії Юн. ОДУМ-у в Міннеаполісі — п-ні Дарія Лисий — голова, п-ні Євгенія Радченко — секретар, пані Марія Гайова, Ольга Хоролець, Ольга Татарко — виховники, пані Л. Романівська, Н. Булавицька, М. Товстопят — члени, для філії Юного ОДУМ-у в Сейнт Полі — п. Олександр Гуца — голова Батьківського Комітету, п-ні Світлана Павлова — секретар та головна вихователька.

Члени Юного ОДУМ-у, що почав свою працю 16 грудня 1967 р., відбувають одногодинні схо-

дини що-суботи після навчання в українській православній школі. Всі українські православні парафії: Св. Архистратига Михаїла та св. Юрія Переможця в Міннеаполісі та св. Володимира і Ольги в Сейнт Полі дають свої приміщення для користування ОДУМ-ові.

Праця Юного ОДУМ-у є спрямована найголовніше на виховання дітей в національному і релігійному дусі, плекання товарищескої та дружби поміж членами та збудження ініціативи дітей в різних формах самодіяльності, як наприклад: малювання, будівництва різних споруд, ліплення, вишивання, писання писанок та інші різноманітні ручні роботи. Частину кожних сходин щоразу присвячується читанню та оповіданню дітям про Україну, як країну їхнього походження, як також і удосконаленню української мови через вивчення деклямацій, усних оповідань та співу. Важливою частиною праці є підготовка дітей до національних та релігійних свят, в яких діти потім приймають активну участь.

За короткий час свого існування Юний ОДУМ взяв участь у святі Крут з груповою деклямацією, присвяченою героям Крут і також влаштував виставку своєї самодіяльності, яка відбулася 31 березня в залі Церкви св. Архистратига Михаїла.

Старша група ОДУМ-у відновила свою працю від 11 лютого, 1968 р. Вибрано управу в такому складі: Василь Булавицький — голова, Ніна Хоревич — заступник, Олександр Товстопят і Маруся Семенюк — секретарі, Андрій Булавицький — фін. референт, Ірена Хоревич — культ. освітній референт, Анатолій Меляник — спортовий референт, Марія Міщенко, Ольга Товстопят, Юрко Мельниченко, Ольга Гупало — члени управи.

Сходини відбуваються що два тижні. Одумівці взяли участь в святі Тараса Шевченка, виступивши з інсценізацією "Лебедина" з "Тайдамаків". При ОДУМ-і вже створено гурток бандуристів, в якому приймають участь юні і старші одумівці.

31 березня стараннями ОДУМ-у було висвітлено для широ-

кого громадянства надзвичайно цікавий кольоровий фільм "Людина в Космосі — Проект Аполло". З цікавими коментарями до фільму виступав наш молодий талановитий науковець і вихованець ОДУМ-у інж. Леонід Рябокін.

19 травня ц. р. стараннями ОДУМ-у буде висвітлено для громадянства надзвичайно цікавий і корисний фільм "Пульс життя". Коментарі і доповнення даватимуть д-р О. Филипович і д-р А. Лисий. Фільм ілюструє і пояснює методи швидкої допомоги в різних нещасливих випадках.

Стараннями Батьківського Комітету і Виховної Ради ОДУМ-у цього літа відбудеться двотижневий табір для молоді в Міннесоті. Відбудеться він в Сіблей Стейт Парк над озером Андрю на відстані 90 миль від Міннеаполісу. Цей табір цілком модерно устаткований (гарні будинки, кухня, їдальня, спортова зала та ін.), розташований посеред 1175 акрів чудового лісу і даний до диспозиції ОДУМ-ові від Департаменту Стейтових Парків Стейту Міннесоти. До табору приймається молодь від 8 до 17 років життя. Сподіваємося, що ширші кола української молоді візьмуть участь в таборванні разом з одумівцями.

Виховна Рада ОДУМ-у Філія Міннеаполіс-Сейнт Пол

ОДУМ В ЧІКАГО ШЕВЧЕНКОВІ

31 березня 1968 р. Чикагівська філія ОДУМ-у влаштувала свято Тараса Шевченка. Свято розпочалося "Заповітом", що його виконала група струнної оркестри ОДУМ-у. Вступне слово сказав голова філії Олександр Пошиваник. Доповідь прочитав Юрій Донченко. У ній він подав вагу й значення творчості Тараса Шевченка. Шевченків безсмертний "Кобзар" став національною евангелією української визвольної революції, якої п'ятдесятліття ми тепер відзначаємо. Він відіграв чи не найбільшу роль в пробудженні національної свідомості серед найширших верств українського народу. Шевченко показав своєму народові шлях

(Далі на 3 стор. обкладинки)

**НОВА УКРАЇНЬСЬКА ДОВГОГРАЮЧА
ПЛАТІВКА**

Знавці і цінувальники вокального мистецтва з приємністю відмічають появу нової української довгограючої платівки "Йосип Гошуляк співає українські класичні пісні". Останніми роками з'являється чимало наших платівок в різному виконанні й на різному рівні, але ця платівка є унікальна.

Йосипа Гошуляка чули ми не раз: зін виступав на програмах телебачення, на сцені канадської опери і багато разів на українських концертах і академіях.

І завжди його голос, його виконання викликали найщиріше захоплення слухачів, захоплення цілком виправдане й заслужене, бо бас Йосип Гошуляк належить до найкращих наших сучасних співаків. Він серйозний мистець з ліричним голосом м'якого, присмного забарвлення.

Ця його платівка поєднує в собі досконале виконання, добірний репертуар і не бачене ще на цьому континенті зовнішнє оформлення. Це не звичайна платівка в паперовому чи картонному конверті, — а до певної міри й довідник про класичну українську музику. В ній подані портрети й біографічні дані про композиторів, твори яких співак виконує. Кожному твору присвячена окрема сторінка, з текстом пісні трьома мовами (українською, англійською та французькою). Відомий артист маляр Мирон Левицький, який оформив цілу платівку, виготовив спеціальні ілюстрації для кожної пісні, що дуже вдало й своєрідно передають її зміст і настрій.

Мистецьке виконання й технічні якості запису (RCA-Victor) всіх пісень справді бездоганні. Репертуар цієї платівки серйозний — він знайомить слу-

YOSYP
HOSHULIAK
SINGS
UKRAINIAN
CLASSICS

Leo Barkin

1967 1967

хачів з творами наших класичних композиторів: Лисенка, Гайворонського, Степового, Стеценка, Барвінського.

Знаний акомпаньйатор Лео Барнін сам походить з України, він правильно відчуває й уміло передає характер кожної пісні.

Все це робить цю нову платівку чудовим надбанням для всіх, хто цікавиться нашим класичним вокальним мистецтвом і ми можемо з гордістю презентувати її так само й чужинцям.

Нашому маестро Йосипові Гошулякові бажаємо дальших успіхів і появи його наступних платівок.

**ГОЛОВА ЦК ОДУМ-у ЮРІЙ КРИВОЛАП
ДІСТАВ ПІДВИЩЕННЯ**

Кожний більший університет в США має два роди учителів. Один з них це викладачі, які мають право викладати лише ті предмети, що відносяться до здобуття ступня бакалавра (бечлора) в якійсь галузі.

Другий рід викладачів, це особи переважно відомі в даній галузі чи ділянці, що мають докторати і право не лише викладати вищі предмети в університеті для аспірантів на магістра та доктора, але також очолювати та мати під своєю опікою цих аспірантів. Цебто вони є уповноважені керувати програмою кандидата на магістра чи доктора. Під їхнім наглядом ці студенти працюють над даною темою та захищають її. До цієї останньої категорії викладачів Маріленського університету, де викладає д-р Юрій Криволап, його тепер і зараховано. Зараз він має під своєю опікою двох аспірантів, які працюють над здобуттям докторату в ділянці медичної мікробіології.

ОЛЕГ ПІДГАЙНИЙ ПРОФЕСОРОМ ІСТОРІЇ

Доктор Олег Підгайний, який досі був асистент-професором історії Ст. Тамес Університету у Фредерікстон, Нью Брансвік, Канада, іменований звичайним професором історії в стейтовому університеті Янгстаун, Огайо, США.

Професор Олег Підгайний, син відомого політичного діяча бл. пам. Семена Підгайного, закінчив Торонтоський Університет в Канаді з відзначенням й написав докторську працю англійською могою на тему "Формування Української Республіки під час першої світової війни". Тепер наш молодий науковець працює над бібліографією Української Республіки. Він також є співредактором журналу східньо-європейської історії "Нью Рев'ю", що виходить англійською мовою.

**ЧИ ВИ ВЖЕ ВИРІВНЯЛИ ЗАЛЕГЛУ ПЕРЕДПЛАТУ?
ЯКЩО НІ — ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО!**

(Продовження із стор. 23-ої)

до волі. Шевченко найясніше висловив ідеї державної незалежності України в гаслі: "В своїй хаті — своя правда, і сила і воля".

Після доповіді відбулася мистецька частина, якою керував Віктор Войтихів. Виконавцями були члени Юного ОДУМ-у та доріст ОДУМ-у. Відбулися деклямації віршів Тараса Шевченка та авторів, які присвятили свої вірші Шевченкові. Деклямували: Григорій Дейнека, Орися Завертайло, Скиба Валя, Тарас Коновал, Наталка Лисенко, Люся Кралька, Володимир Коновал, та Олександр Лисенко.

Деклямації чергувалися з музичними виступами як гри на фортепіані та співом. Виконавці на фортепіані були: Юрій Завертайло, Галина Луппо, та Наталка Дейнека. Рій Валі Пошиваник в

складі: Галя Луппо, Діана Балея, Люся Кралька, Орися Завертайло, Маруся Луппо, Наталя Лисенко і Наталя Коновал спільно продекламували вірш "Любіть Україну". Два бандуристи ОДУМ-у, Іван Іващенко та Юрій Діліндорф виконали на бандурах дві пісні: "Думи мої" та "Нагадай бандуро". Сестри Галя, Маруся і Оля Луппо в супроводі групи з струнної оркестри виконали дві пісні: "Зацвіла в долині" — слова Т. Шевченка та "Пісню дівчина співає".

На закінчення вечора Тараса Шевченка група струнної оркестри виконала в'язанку українських пісень. Як публіка так і молоді виконавці були задоволені з скромного, але приємного свята.

Василь Коновал
референт преси та інфор. філії

"ВІДБИТКИ ПАЛЬЦІВ" У РОСЛИН

Так само, як не існує двох людей, котрі мають однакові відбитки пальців, так немає двох видів рослин з однаковими прожилками на листі. З допомогою спеціального методу лінії ці відбивають на папір і завдяки їм дуже легко визначають вид рослини.

Після схрещування двох видів у відбитку гібрида змішуються характерні лінії його "батьків". Це дає змогу ботанікам визначити "генеалогічне дерево" рослини, предки якої невідомі.

ОБЕРЕЖНО — АЛКОГОЛЬ!

Як показало обслідування, проведене у трьох нью-йоркських лікарнях, у людей, які часто вживають алкогольні напої, рак уст та горла зустрічається вдвічі частіше, ніж у тих, хто не п'є. Таке саме співвідношення спостерігають у курців і тих, хто не зловживає тютюном.

А коли обидві пристрасті співіснують, небезпека захворювання на рак відповідно збільшується. Причини цього до кінця ще не з'ясовані. Керівник цих досліджень доктор Террік гадає, що алкоголь сильно ослабляє захисні властивості тканини.

ІЕРОГЛІФИ НА САРКОФАЗІ РОЗШИФРОВАНІ

Близько ста років у Бухарестському національному музеї зберігається мумія, про яку нічого не було відомо. Зараз румунські археологи розшифрували ієрогліфи на саркофагу і встановили особу померлого. Це скульптор Бес-Ан, що жив за часів правління єгипетського фараона Рамзеса II, за 1300 років до нашої ери. Як свідчить напис на саркофагу, його дід був жерцем у Фівах.

ВИСЯЧИЙ ДАХ І.. ПЛАСТ-МАСОВИЙ ХМАРОЧОС

У Швейцарії споруджено будинок з висячим дахом. Він підвішений на тросах, натягнутих уздовж усього будинку. Швейцарська преса називає цей дах найсміливішою конструкцією в Європі.

А в Лондоні закінчується будівництво двадцятидвоповерхового будинку, зовнішні стіни якого відлиті з білої блискучої пластмаси, "підсиленої" скловолокном.

Алтар Артеміді

Понад 100 років тривають розкопки старогрецького міста Ефеса, в якому, за переказами, меш-

У видавництві Об'єднання Українських Письменників

"С л о в о"

ВИЙШЛА З ДРУКУ
НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ

БОРИСА ОЛЕКСАНДРОВА

ТУГА ЗА СОНЦЕМ

У збірці — 62 поезії, написані в роки 1945 — 1965. 120 сторінок, тверда обкладинка, мистецьке оформлення М. Левницького.

З уваги на малий наклад (450 прим.), у книгарнях не продаватиметься.

ЦІНА — \$2.00.

Замовлення слати на адресу:

"MOLODA UKRAINA"
16 Indian Rd. Cr.
Toronto 9, Ont., Canada

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "М.У." ЖЕРТВУВАЛИ:

Федченко Василь, Парма, Огайо, США	\$2.50
Філія ОДУМ-у в Філадельфії, США	54.00
Новак Л., Чикаго, США	2.00
Руденко Іван, Чикаго, США	1.00
Ємець Леонід, Сиракюз, США	2.00
Всім жертводавцям щира подяка!	

кало до півмільйона жителів. Та археологи ніяк не могли розшукати найбільший його скарб — алтар Артеміді. І ось зовсім недавно групі австрійських археологів поталанило — вони знайшли знаменитий алтар, котрому минуло 2.000 років.

Зміїна отрута проти запікання крові

Англійські дослідники встановили, що отрута маляйської гадюки може запобігти запіканню крові людини. На основі цієї отрути створюється препарат, який лікуватиме серцеві хвороби. Ско ро хворі на коронарний тромбоз дістануть нові ліки, які захистять їх від утворення згустків крові.

Ціна 40 центів

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І ШКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і навісна форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

If not delivered please return to:

MOLODA UKRAINA
Postal Station E, Box 8,
Toronto, Ontario, Canada

**ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.**

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

вітальень, спалень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto, Ontario

Telephone: EM 4-1434

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- платить за ошадності від 5% до 8%
- уділяє високі, дешеві і на догідні сплати позички
- асекурує ошадності до \$2,000, а позички до \$10.000.
- щоденне і вечірне урядування.
- особисті чеки, довірочні поради, ввічлива обслуга, особисто чи поштою.
- модерні і вигідні приміщення.
- 17 літ на послугах рідного народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ,
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ
В КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

при 406 Бетурст вулиці,
Торонто 2Б, Онтаріо
Тел.: EM 3-3994

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

**БРАТСЬКА ЗАПОМОГОВО-ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ
В АМЕРИЦІ І КАНАДІ**

що нараховує понад 24 тисячі членів і понад \$8,500.000.00
членського майна.

Український Робітничий Союз має добірні найновішого типу поліси забезпечення на дожиття і на посмертне для старших і дітей членів. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає своєму українському народові морально і матеріально в його стремлінні визволитися з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Помагає матеріально освітньо-культурним, видавничим, церковним та спортивним справам. Помагає матеріально незаможним, здібним в науці, українським студентам у вищих школах. Видає свій, демократичного напрямку часопис-тижневик "Народня Воля" українською і англійською мовами та англійський журнал для молоді "Форум". Для вигоди своїх членів і всіх українців провадить літню вакаційну оселю "Верховина" з мальовничим розкішним парком, модерно устаткованими кімнатами, купанням у власному природньому озері та купальному басейні, спортом і культурною розвагою в Кетскільських Горах в Глен Спей, Н. Й.

Головний осідок УРСоюзу:

440 WYOMING AVENUE, SCRANTON, PA., U. S. A.

Телефони: 342-0937 або 347-5649